

J e g y z ő k ö n y v

a Közoktatás-politikai Tanács

2008. március 24-én, kedden, 10 órakor
az Oktatási és Kulturális Minisztérium (Budapest V., Szalay u. 10-14.)
101. számú tanácstermében megtartott
ülésétől

Napirend:

Konzultáció az állam, mint lehetséges iskolafenntartó témakörben

Előadó: Dr. Hiller István oktatási és kulturális miniszter

Elnököl: Hanti Vilmos és Fábíán Tiborné, az országos diákszervezetek oldaláról

Jegyzőkönyvvezető: Varga Erzsébet (Magyar Gyorsírók és Gépírók Országos Szövetsége beszédgyorsíró szolgálat)

Az ülés résztvevői

Az országos pedagógus szakmai szervezetek képviselőiben:

Dr. Dobos Krisztina
Kőrösiné dr. Merkl Hilda
Miklósi László
Pecsenye Éva

Az országos pedagógus szakszervezetek képviselőiben:

Menyhárt Pál
Dr. Gyimesi László
Kerpen Gábor
Szabó Zsuzsa
Dr. Horváth Péter

Az országos szülői szervezetek képviselőiben:

Keszei Sándor
Novák János
Simonné Toldi Ágnes

Az országos diákszervezetek képviselőiben:

Fábián Tiborné
Hanti Vilmos

A helyi önkormányzatok érdekképviseleti szervei részéről:

Horváth Gézáné
Heltai Miklós
Dr. Sáska Géza
Vargha Károly

Az országos kisebbségi önkormányzatok képviselőiben:

Alexov Ljubomir
Dr. Schäffer István
Kanaki Lefter

A nem állami, nem önkormányzati iskolafenntartók képviselőiben:

Bajzák Erzsébet
Braun József

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium és más, az oktatásban érdekelt minisztériumok képviselőiben:

Dr. Hiller István (OKM)
Arató Gergely (OKM)
Dr. Szüdi János (OKM)
Kajtárné Botár Borbála (OKM)
Csibran Katalin (OKM)
Lóczy Péter (MEH)
Paulik Antal (MEH)
Ambrus István (OKM)

Tartalomjegyzék

Általános bevezető	6
Az oldalszóvivők megnevezése	6
Az ülés napirendjének elfogadása	6
Tájékoztató az iskolák állami kézbe vételével kapcsolatos elképzelésekről	6
Dr. Hiller István előterjesztése	6
Kérdések, vélemények	11
Dr. Hiller István válasza az első körben elhangzottakra	18
Újabb kérdések, hozzászólások és válaszok	21

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 19 perc)

HANTI VILMOS, az ülés levezető elnöke – a továbbiakban ELNÖK: Miniszter Úr! Tisztelt Közoktatás-politikai Tanács! Elkezdjük munkánkat. A mai napon a levezető elnököt a diákoldal adja, Hanti Vilmos vagyok. Kérem, hogy az oldalak nevezzék meg szövegírójuket. Szakmai szervezetek? *(Miklósi László.)* Országos pedagógus szakszervezetek? *(Szabó Zsuzsa.)* Szülői szervezetek? *(Keszei Sándor.)* Országos diákszervezetek? *(Fábián Tiborné.)* A helyi önkormányzatok érdekképviselői szervezetei? *(Heltai Miklós.)* Országos kisebbségi önkormányzatok? *(Dr. Schäffer István.)* A nem állami, nem önkormányzati iskolafenntartók képviselőiben? *(Braun József.)* A kormányzat részéről pedig miniszter úr.

Tisztelettel köszöntöm a rendkívüli ülésen a Közoktatás-politikai Tanácsot. Egy javasolt napirendi pontunk van. Szervezeti szabályzatunk értelmében erről is szavaznunk kell. Kérem, hogy aki ezzel egyetért, kézfeltartással jelezze. *(Szavazás.)* Ellenpróba? *(Nincs jelentkező.)* Tartózkodás? *(Nincs jelentkező.)* Egyhangúlag elfogadtuk ezt a napirendi pontot, köszönöm szépen. Máris kérem a kormány részéről a szóbeli kiegészítést, illetve a napirend előterjesztését. *(Pecsenye Éva: Nem kiegészítés! Nincs írásos!)*

DR. HILLER ISTVÁN oktatási és kulturális miniszter: Tisztelt Közoktatás-politikai Tanács! Először is elnézést a késésért. Egy olyan, a jövő kormány megalakításával kapcsolatos megbeszélésen voltam, ahonnan sajnos nem tudtam előbb kijönni - elnézést.

Az a téma és az a mód, az a módszer, amit kértem és javaslok, nem szokványos, de az ügy sem szokványos. Ezért a hagyományoktól való eltérés vagy jelen pillanatban való eltérés, azt gondolom, indokolt. Az elmúlt másfél évben, tisztelt hölgyeim és uraim, öt nagy felmérés készült a magyar oktatási rendszerről. Ez az öt felmérés ciklusonként jelentkezik, önök mindannyian ismerik: a PIRLS-, a PISA-, a TIMMS-, a McKinsey- vagy az OECD-jelentések. Nagyon különböző metodika alapján, más-más céllal és más-más szempontok alapján mérnek, elemeznek és hoznak nyilvánosságra eredményt. Nemcsak saját korábbi eredményeinkhez képest lehet az összehasonlítást vizsgálni, hiszen Magyarország korábban is részt vett ebben-ezekben, hanem más oktatási rendszerekhez is, hiszen ezek európai, tengerentúli, transzatlanti, OECD-országokat vizsgáló felmérések. Miközben nagyon sok különbség mutatható ki, éppen a felmérések jellegéből fakadóan - önök előtt nem kell mondanom, hogy ezeket természetesen független, egymástól is különálló szervezetek, intézmények bocsátják közre, az autoritást sehol nem kérdőjelezi meg a világon -, abban feltétlenül egybecsengenek a vélemények, hogy a magyar oktatási szisztéma, ezen belül elsősorban a közoktatás alapvető problémáját az esélykülönbségek, a regionális különbségek és a szocioökonomiai háttérbeli különbség okozta tehetségkibontakoztatási különbségek jelentik. Egyetlenegy felmérés nincs, amelyik saját megállapításait ehhez ne kötné, vagy erre ne jutna.

Azt gondolom - és ez legyen a második gondolat -, hogy a magyar közoktatási szisztémának az elmúlt másfél-két évtizede alkalmas idő, alkalmas időtáv ahhoz, hogy rendszerjellegű tapasztalatokat vonjunk le. Nem arról van szó, hogy amiről beszélek, valamiféle két évvel ezelőtti hozott módosítás, nem arról van szó, hogy egy minisztériumi, parlamenti vagy másfajta jogszabályalkotás, amely ilyen-olyan részegység módosítását teszi vagy tette szükségessé. Én a szisztémáról beszélek, és arról, hogy az az idő, amely 1990., az önkormányzati törvény, 1993., a közoktatási törvény megalkotása óta eltelt - tehát 19 illetve 16 év, feltétlenül több, mint másfél évtized -, már elég időmennyiség arra, hogy egy olyan nagy rendszer, egy olyan nagy szisztémával kapcsolatban is, mint az oktatás-közoktatás, tapasztalatokat vonjunk le.

A harmadik megállapítás, hogy ha a kettő nemcsak külön-külön, hanem együtt is igaz, akkor úgy gondolom, a megoldandó problémák és az időtávbeli tapasztalatok együttesen szisztéma jellegű megállapítást kell eredményezzenek. Ha tehát rendszerjelleggel kívánjuk jobbitani a magyar közoktatásügyet, akkor nem valamiféle belső egy részére vonatkozó megállapítás, ami előrelépést hozhat - ilyen sok van, és nagy valószínűséggel minden rendszernél lesz is -, hanem, ha most nem az a cél, hogy önmagában egyes részproblémákra találjunk megoldást, hanem éppen a sajátosság miatt - hogy öt felmérés, viszonylag rövid idő alatt, meg több mint másfél évtized -, szisztéma jelleggel érdemes gondolkodni.

A negyedik megállapítás: úgy gondolom, hogy mindent, amit a jelenleg működő közoktatási rendszerrel kapcsolatban ezen rendszeren belül lehetett és érdemes volt meglétni, azt különböző kormányok az elmúlt években meglépték. Azt gondolom, hogy az egyébként szakmai értelemben is, de politikai értelemben is nagy támogatottsággal rendelkező Új tudás program, amelyik összekapcsolta a korai nevelést, mondhatnám a legkisebb gyermekkortól egészen a felnőttképzésig, ezen szisztémán belül minden lényeges problémára kitért: vagy megoldási javaslatot hozott, amelynek megvalósítása folyik, vagy pedig erre különböző pénzügyi, illetve jogi eszközökkel megoldást nyújtott.

Ebből azt a következtetést kell levonnunk, hogy a rendszerhez a rendszer jobbitása érdekében tehát nem rész-, hanem szisztéma jellegű gondolkodással kell hozzáállni.

A javaslatom és az ajánlatom, amely, elismerem, egy, a jelenlegi magyar politikai kultúrában szokatlan formát ölt, világosan végiggondolva, hónapokon keresztül különböző részegységeinek vizsgálata után került a nyilvánosság elé, azzal a céllal, hogy a magyar közoktatásügy legkülönbözőbb résztvevői számára a gondolkodás, a megbeszélés, a javaslattétel terepét nyújtsa, aztán több körben, több fázisban a döntési mechanizmus működjen. Ezért én a Közoktatás-politikai Tanács elé sem valamiféle döntést bejelenteni jöttem. Nincs ilyen döntés. Annak a világos szándéknak a több körben való megbeszélésére jöttem - ez most az első kör -, amelyben azt a javaslatot kívánom tenni, hogy a magyar közoktatásban az állam is lehessen intézményfenntartó.

A javaslatom tehát, hogy állami fenntartású közoktatási intézmények is legyenek. Javasolom, ne kezdjünk arról vitát, hogy jelen pillanatban is van hété, mert az csak rendszerhiba miatt van, nem az akarat miatt. Az állami fenntartású közoktatási intézmények ügyében az elmúlt több mint öt hétben nagyon különböző szervezetekkel, közoktatásban érintett szakszervezetekkel, szakmai szervezetekkel, diákszervezetekkel, szülői szervezetekkel találkoztam és tárgyaltam. Meghívtam az önkormányzati intézményfenntartók képviselőit is, akik ezt a meghívást felemás módon elhárították azzal, hogy erre egy külön fórum van, ami a kormány és az önkormányzatok fóruma. Engem egyébként nem érdekel, hogy milyen szobában, milyen asztalnál tárgyalok - de nem gondolom, hogy ez a Közoktatás-politikai Tanács elé tartozó ügy, csak jelzem.

Az állami fenntartású közoktatási intézmények nem Közép-Európában szokványos állami kisajátítással, valamiféle erőszak révén jönnek létre: az állam tárgyalások révén jut vagy szerez közoktatási intézményt. Bármely jelenleg működő intézményfenntartó tárgyalásokat kezdeményezhet az állammal, és az állam is bármely mai, létező intézményfenntartóval tárgyalásokat kezdeményezhet intézmény átadására-átvételére. Ez két eredménnyel végződhet: a tárgyalás megállapodásra jut, és akkor az intézmény átkerül, vagy a tárgyalás nem végződik eredménnyel, és nagy valószínűséggel úgy marad, ahogy jelenleg van.

Az állami fenntartású közoktatási intézményekben egységes kerettanterv és pedagógiai szemlélet alapján a pedagógiai, a tanszabadság, a pedagógusi szabadság meghagyásával, az átjárhatóság az intézményrendszeren belül teljes. Ez tehát azt jelenti, hogy a mai magyar

közoktatás egyik legsúlyosabb kérdése és problémája, amely a különböző iskolatípusok, különböző intézmények, különböző települések közötti átjárást nehezíti, bizonyos esetekben lehetetlenné teszi - ami egyébként a magyarországi mobilitásnak is egy sajátos, bár nem egyedüli, nem kizárólagos gátja - az állami fenntartású iskolákban megszűnik, a rendszerben az átjárhatóság teljes.

A javaslatom a jelenlegi rendszerből nem szünteti meg semmit. Egyetlenegy intézményfenntartó, egyetlenegy, a jelenlegi rendszerben működő intézmény nincs veszélyben, sőt, a választás szabadsága nő. Az a szisztéma, amely döntő többségében önkormányzati fenntartású, aztán egyházi, alapítványi, egyesületi és magániskolákat működtet, él, de kiegészül az állami fenntartású iskolák intézményével.

Az állami fenntartású iskolák finanszírozása két elemre épül. Az egyik az alapszabvány, amelyet az állam minden intézményfenntartó számára biztosít, és a továbbiakban is biztosítja. Értelmszerűen az állami iskola is kap alapszabványát, ahogy az egyházi vagy bármely más is. Az állam azonban ezen intézményrendszeren belül másik vonásában is megjelenik, tudniillik mint intézményfenntartó, és saját intézményeinek kiegészítő, tudniillik állami kiegészítő szabványát hoz létre. Ezt az állami kiegészítő szabványt az állam értelmszerűen saját intézményeinek, kizárólag az állami fenntartású iskoláknak adja. Mint ahogy bármely intézményfenntartó - egy egyesület, egy alapítvány, egy önkormányzat - joga és lehetősége, hogy saját intézményének kiegészítést biztosítson.

Fontosnak tartom még, hogy milyen terheket ró - látom a sajtómegnyilvánulásokból és a megbeszélésekből - ez az államháztartásra, hogyan lehet ezt megvalósítani. Minthogy ez egy szabályozott folyamat, a szabályozott folyamat eredményeként nyilván kötődik az állam finansziális lehetőségeihez, ezért nem gondolom, hogy az első időszakban - legyen ez az első két tanév, tehát durván három költségvetési évet érintő időszak - tömegével, ezrével történne intézményátadás-átvétel. Nagyon helyes, hogyha az első időszakban 100-200 intézmény átadásáról-átvételéről történnek tárgyalások és megállapodások. Azt mondom önöknek, hogy ilyen nagyságrendű állami fenntartású intézmény finanszírozása az Oktatási és Kulturális Minisztérium jelenlegi költségvetésében az idei évre történő durván 3-3,5 milliárd forintos elvonás pótlásával megoldható. Nem azt mondom, hogy ez a rendszer 3-3,5 milliárd forint. Azt mondom, hogy a jelenlegi költségvetés plusz az a 3-3,5 milliárd, ami ebben az évben kikerült, együttesen alkalmas ilyen mennyiségű intézmény fenntartására és működtetésére.

Közoktatási feladatok ellátásáról van szó alapesetben. Az állam nem kíván meszelni. Az tehát, hogy az épület, az intézmény milyen tulajdonban, kinek a tulajdonában áll, ebből a szempontból nem kardinális kérdés. Nem azon múlik a dolog, hogy az állam épületet, ingatlant akar szerezni, hanem a közoktatási feladatok egységes, magas színvonalú és sztetendard biztosítása. Ezért ezt a lehetőséget egyedi esetekben nem zárom ki, de nem teszem feltétellé. Nem ezen múlik tehát a dolog.

Foglalkoztatási ügyek. Az állam által fenntartott intézményekben a pedagógusok garantáltan az állam alkalmazottai. Ez Magyarországon közalkalmazotti státuszt jelent. A mai világban, azt gondolom, ez előny. Több benne az előny, mint a hátrány, több benne a biztonság, mint amennyi más területeken előnyként jelentkezhet. De, gondolom, ezt most nem kívánjuk egészében megvitatni.

Ebben a rendszerben nagy jelentősége van a minőségbiztosításnak, a minőségkontrollnak, a minőségfelügyeletnek. Ezért az állami fenntartású iskolák esetében állami pedagógiai szakszolgálat létrehozását javaslom és tartom szükségesnek, amelynek funkciója kettős: egyik oldalon támogatást, javaslatot, segítséget nyújt, akár az egységes pedagógiai program helyi

lebontásához - ha azt igénylik -, akár más szakmai szolgáltatás területén, másrészt viszont nagyon világos sztenderdek szerint erőteljes minőségkontrollt és monitoringot jelent.

Nagyon világosan szeretném elmondani, hogy az állami fenntartású iskolarendszerben tehát egy magas, ám teljesíthető szakmai, oktatási-nevelési feltételrendszer kialakítása a cél, más tekintetben annak a nagyon világos előre közlése, hogy ez a pedagógiai szakszolgálat javaslatot tehet és alkalmas arra, hogy aki ilyen feltételeket nem akar vagy nem tud teljesíteni, annak a helyére olyat állítsunk, aki akar és tud. Még egyszer: ezek a feltételek kimondottan szakmai feltételek, és a szakmai feltételek monitoringjáról van szó - semmi másról.

Elvégeztünk nemzetközi összehasonlításokat. Ezekből az derül ki, hogy általános érvényű igazság - tudniillik akár Európára nézve, akár oktatási szisztémákra nézve - nincs, de tendenciák vannak. Vannak olyan tendenciák, amelyek eléggé egyértelműen az állam szerepvállalásának megerősödését és megerősítését jelzik az oktatásügyben, vagy annak kivitelezését, vagy annak igényét.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Önök a magyar közoktatás legjobb értői. Én nem játszom bújócskát: én a magyar közoktatási rendszerben az állam szerepének megerősítését akarom. A szerepvállalás erősítését akarom. Úgy gondolom, hogy erre szükség van. Nem arról beszélek, hogy kizárólagosságot akarom. Nem arról beszélek, hogy kizárólag állami szerepvállalást, hanem az állami szerepvállalás megerősítését.

Franciaországban gyakorlatilag a nagy forradalom óta minden állami iskolai alkalmazott a francia oktatási minisztérium alkalmazottja, így a francia oktatási minisztériumnak 1 millió 100 ezer munkatársa van, mert Párizs 4-től Ex Au Provence-on át, Martinique-ig az állam alkalmazottja, ami kötelem, nagy biztonság, színvonal. Kérem, tessenek utánanézni! Ez nem azt jelenti, hogy Franciaországban nincsenek magániskolák - pontosan tudják -, de hogy ilyen rendszer van, tartósan van, és foglalkoztatás tekintetében, alap karakterében az évtizedek alatt nem sokat változott.

A sokat emlegetett finn közoktatási rendszerben is különböző iskolafenntartók vannak, de az állam szerepe lényegesen erősebb, mint Magyarországon. E tekintetben az az irány - mint önök pontosan tudják, egy elég jelentős váltást hajtottak végre, szükségből is, a kilencvenes évek első felében-közepén - szintén inkább az állami szerepvállalásra hangsúlyt fektető belátás eredménye.

Sokat emlegetik a német vagy az olasz rendszert. Azt gondolom, gyakori interpretálása téves. Kétségkívül átfogó, ilyen értelemben centralizált német oktatási rendszer nincs, nem is volt. Szövetségi államokon Bundeslandokon nyugvó oktatási rendszer van. Ilyen tekintetben valóban vannak eltérések: Brandenburg, Volkommen és Baden-Württemberg, Nordrhein-Westfalen vagy Bajorország között, de ha megnézik az egyes szövetségi államokat, akkor közös jellemvonásuk, hogy szövetségi államon belül az állami - tehát nem a szövetségi szintű, hanem a szövetségi állami szintű - szerepvállalás nagyon erős. Ez így van Bajorországban, és így van északon.

Ezért azt gondolom, hogy a jó szándékkal és egyébként szakmai alapossággal is kidolgozott magyar közoktatási rendszer - már ami történt durván másfél-két évtizeddel ezelőtt - nagyon sok előnyt hozott, az innovációt, a kreativitást összehasonlíthatatlanul nagyobb nagyságrendben valósította meg, mint egy korábbi, és ez előnye. Helyesen tette, hogy több típusú intézményfenntartó lehetőséget biztosított. Ezt megtartani éppen ezért érdem és érték. A tapasztalatok viszont azt mutatják az itthoni felmérések szerint meg nemzetközileg, hogy az állami szerepvállalás megerősítése szükséges és érdemes. Ezért született a javaslat az állami fenntartású iskolák rendszerének létrehozására.

Végül: ennek megvalósításában jogi, jogi-politikai akadályok igazából nincsenek. Sem az önkormányzati törvény, sem más kétharmados jogszabály nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az állam intézményfenntartó legyen. Itt szeretnék visszautalni arra a hat illetve hét intézményre, amely sajátos módon megmaradt, de működése legitim, tehát nem törvénytelen. Kétharmados törvény módosítását ezért nem kell kezdeményezni, nincsen erre szükség. Úgy látjuk, hogy az alacsonyabb jogszabályok esetében is a miniszteri, kormányzati szintű, tehát kormányrendeleti szintű módosítások az esetek meghatározó többségében és a karakter kialakításához elegendők.

Összefoglalva tehát, több irányból végzett vizsgálat és tapasztalat egy irányba mutat, tudniillik, hogy ha nem valaminek a megszüntetése, hanem a probléma rendszerjellegű vizsgálata, ezért rendszerjellegű javítása szándékával látunk hozzá, akkor az állami fenntartású iskolák létrehozása egy szakmailag megalapozott, jogilag-politikailag lehetséges megoldás.

Én a mai megbeszéléssel ezt a témát önök előtt, mint a magyar közoktatásügy törvényben is rögzített magas szintű testülete előtt nem lezárni kívánom. Nem gondolom, hogy ezt egyébként akár külön - mármint hogy szakszervezetek, szakmai szervezetek, fenntartók és hadd ne soroljam - egyszeri beszélgetéssel megoldhatjuk, túlságosan jelentősnek tartom ahhoz. Ezért is gondoltam, hogy formális, mondhatnám szakmai beszélgetésre invitálom a résztvevőket. Mert ha ez lenne a cél, hogy csak ki kell pipálni, akkor - ne haragudjanak - én egyszer eljövök ide, elmegyek az OKNT elé, aztán megyek a kormányhoz. Nem véletlenül szánok napokat, heteket arra, hogy a legkülönbözőbb résztvevőket a rendezett vitákon, kérdésekbe érdeklődéssel energiát fektetve - nem is tagadom - meggyőzni kívánom erről.

A tapasztalatgyűjtés, megbeszélés, a javaslatétel első fázisa lassan véget ér, durván a tavaszi szünettel. Akkor látom, hogy szinte minden szervezet hogyan viszonyul ehhez. Ha ez megvan, akkor éppen ilyen tapasztalatok alapján, meg a saját háttérvizsgálatok alapján is megfelelő írásos anyagot fogok mindenki számára biztosítani, és kezdődik egy újabb egyeztetési kör. Egyébként soha nem lehet előre minden részletet leegyeztetni, de karaktert, lényegét, finanszírozást, a mi esetünkben a pedagógiai programot, foglalkoztatási kérdéseket, nemzetközi összehasonlítást, jogi kérdéseket lehet. Az szándék kérdése. Szeretném önöknek jelezni, hogy szándékom politikai pártokkal is egyeztetni, de először tudatosan a szakmával és annak minden egyes részével kívánok egyeztetni. Mert más a felelőssége a szakmának, és más a felelőssége a politikai döntéshozónak.

Összefoglalva arra kérem a Közoktatás-politikai Tanácsot, hogy a javaslatot egészében tegye magáévá, támogassa, részleteiben érdemes a további megbeszélésre és vitára. Nincs olyan elem, amelyről ne folytatnék valóban szívesen és a gondolat befogadásának igényével megbeszélést és tárgyalást. Egyet tudok: ezen a rendszeren, a rendszer egészén, nem rendszerjellegű szemlélettel nem lehet már változtatni. Toldozgatni-foldozgatni lehet, mindig lehet majd. És mindig lesz majd egy olyan részterület, amelyre azt mondják, hogy ott nagyobb figyelem kell - és igazuk lesz. ha az egész ügyet akarjuk másfél évtized tapasztalata, hazai és külföldi vélemények alapján jobbítani, akkor ahhoz rendszerjellegű szemlélet és rendszerjellegű hozzányúlás kell. Ez a javaslat ilyen.

Egyébiránt - erről néhányukkal beszéltem - nem vagyok időkényszerben. Ha a dolog jó ütemben folyik, akkor elvileg lehetséges a 2010-11-es tanévtől - magyarul 2010 szeptemberétől - ezt elindítani. De én jót szeretnék. Nincs tehát olyan feltételem, hogy na, márpedig 2010-ben ez valami oknál fogva - legyen az bármi - el kell, hogy induljon. Szeretném, hogyha jó lenne, és ha a 2011-12-es tanévben indul el a jó, az több, mint hogyha 2010-ben indul el valami sebesült. Nincs ilyen - persze, az a célom, hogy minél előbb.

Aki jogi, aki finansziális akadályt keres, annak mondom, hogy rossz úton jár. Aki szakmai megoldást, foglalkoztatási megoldást, minőségbiztosítási megoldást keres, az, azt gondolom, a helyes utat látja. Önök a legjobban tudják, hogy ma Magyarországon 2,2-2,5-szörös különbség van két ugyanolyan tehetségű gyermek tehetsége kibontakoztatásának lehetőségei között. Ha valaki szegény családban született délkelet-magyarországi roma kislány, akkor két és félszer kevesebb a lehetősége a tehetsége kibontakoztatására, mint egy nagyvárosban, jó anyagi körülmények között született fiúnak. Ugye, ezek szélsőértékek, fiktív, de a valóságban is lehetséges szélsőértékek. Az oktatási rendszernek meg mégis az a leglényegesebb, hogy a gyermek álljon a középpontban, és az ő tehetségének kibontakoztatását segítse. Meg vagyok róla győződve, hogy ez a javaslat ezt teszi.

Kérem szépen a véleményüket, a gondolataikat, tudva, hogy mindannyian elkötelezettek a magyar oktatásügy jobbítása mellett. Erről szól a javaslatom.

Elnök úr, nagyon köszönöm.

ELNÖK: Köszönjük, miniszter úr. Megkérem az oldalak szóvivőit, hogy kérdéseiket, illetve véleményüket fogalmazzák meg.

Szakmai szervezetek!

MIKLÓSI LÁSZLÓ: Az első egy technikai jellegű kérdés, elnök úr. Jól értettem, hogy akkor a kérdéseket és véleményeket egy körben beszéljük meg?

ELNÖK: Ezt javasoltam.

MIKLÓSI LÁSZLÓ: Igen, köszönöm.

Miniszter Úr! Elnök Úr! Tisztelt Közoktatás-politikai Tanács! A Közoktatás-politikai Tanács szakmai oldala nevében roppant rövid, amit mondhatok. Miniszter úrnak címzett korábbi levelünkben írásban is jeleztük, azt írtuk le az oldal nevében - még akkor, amikor a különböző megelőző tárgyalások folytak -, hogy a Közoktatás-politikai Tanács szakmai oldala véleményét írásos anyag ismeretében tudja oldalként megjeleníteni. Éppen ezért, miközben mindannyian most hallottuk miniszter urat, magától értetődő, hogy itt személyes véleményeket tudunk elmondani, nem oldalvéleményt. Innentől a személyes véleményemmel folytatom.

Én úgy látom, ez a miniszteri, minisztériumi szándék egy alapvető politikai, szemléleti változást jelent az utóbbi mintegy két évtized oktatáspolitikáját tekintve, bizonyos szempontból. Éppen ezért nyilván különösen lényeges, hogy ennek a végiggondolására jusson elég idő és energia. Tökéletesen egyetértek miniszter úrral abban, hogy a legkülönbözőbb kérdéseket - egy ilyen nagyságú kérdést pedig különösen - kizárólag rendszerszemlélettel lehet vizsgálni, és ennek a felelőssége valamennyiünket külön-külön és együttesen is terhel.

Én arra készültem, hogy néhány kérdést teszek föl, egy-egy kivételes esetben bizonyos reflexióimat jelzem.

Először is a közoktatás meglévő, nagyon fontos problémái között melyek azok, amelyeket kimondottan ezen a módon lát miniszter úr, illetve a minisztérium megoldhatónak. Számos olyan fölvetést hallottam ugyanis az imént is, amellyel mint problémával, mint fölvetéssel személy szerint is messzemenően egyetértek, ezeknek egy lehetséges formája lehet az is, hogy az állam legyen iskolafenntartó, és lehetnek másfajta megoldások is. Ez a fajta megoldás miért inkább előnyös a többihez képest? Hangsúlyozom: a rendszerszemléletet fontosnak tartom. Kérdezhetem úgy is, melyek azok a legfontosabb kérdések, amelyeket ez az eszköz oldana meg.

Néhányat konkrétan:

Az esélykülönbség kezelése és gondozása - és akkor itt most minősíték - természetesen kiemelten fontos kihívás számunkra. A szakmai minőség segítése és emelése - mint egy civil szervezet vezetője és mint a szakmai oldal tagja mondom - kiemelten fontos számunkra. De például ez a fajta megoldás nem azt eredményezné, hogy amennyiben az állam iskolafenntartó lenne, akkor elsősorban a szegények iskolái lennének az állami iskolák? Merthogy egy jobb iskoláról miért is mondana le a fenntartó, ha csak nincs olyan kényszerű helyzetben? Ha válogathat, hogy melyekről mondjon le, nyilván nem az úgymond jobbáról mondana le. Amennyiben ez a logika helytálló, vajon ha az állam ilyen nagyon speciális típusú iskolák fenntartója lenne - amire egyébként ismert nemzetközi példákat tudnánk mondani, hogy ez így működik -, akkor ez az esélykülönbségek csökkentését képes lesz-e szolgálni? Magyarul, vitathatatlan, hogy foglalkozni kell ezzel a kérdéssel, és ha lehet, még inkább foglalkozni kell, mint a korábbiakban, mert ez égető feladat. De ez az eszköz erre szakmailag, szakmapolitikailag, társadalompolitikailag célszerű eszköz-e, ha ez a cél?

A második kérdéskör. Nyilván egy mindenkori iskolafenntartónak lehetősége van arra, hogy az intézményeiben jóváhagyja, kvázi meghatározza a tanterveket. De vajon ebben az esetben, amikor is az állam egyfelől jogszabályalkotó, és az egyik kezével jóváhagy vagy kihirdet több tucat kerettantervet, akkor a másik kezével mint iskolafenntartó, a több tucattól netán egyet vagy egyet-kettőt adna meg a saját intézményei számára? Egyáltalán ez a kettős szerep nincs-e ellentmondásban?

Még egyszer tehát: rendszer szempontjából kérdezem...

ELNÖK: Értettük - majd kapsz választ.

MIKLÓSI LÁSZLÓ: Ahogy említettem, alapvető eltérés vagy új gondolat jelenik meg ezzel a koncepcióval. Mi a kapcsolat nem is csupán a korábbiakkal, hanem a jelenleg futó EU-s projektekkal? Mert az EU-s projektek mintha egy másik, az eddig ismert modell logikájában működének.

Az átjárhatóság egy abszolút mellékszál, és hangsúlyozom, hogy ilyen ötvenkettedik kérdésnek tekintem - ez az én személyes véleményem -, sokkal fontosabbak az előzőek. A kérdésem, hogy ez egyáltalán milyen tömegű diákot érint, és hogy tényleg elsődleges probléma-e meg vajon ténylegesen lehet-e abszolút értelemben átjárhatóságról beszélni.

Az állami pedagógiai szakszolgálat kapcsán - ezt az esetlegesen leendő intézményt, formát vagy kategóriát most hallottam először - jól értem-e, hogy itt egyfelől szakmai feladata lenne ennek az intézménynek, másfelől pedig valamiféle ellenőrzési feladata is? Ugyanis itt, a Közoktatás-politikai Tanácsban több éven keresztül heves vitákban jutottunk arra - akkor még az Oktatási Hivatal elődjeként az OKÉV- és hasonló szervezeteknél -, hogy nem tartottuk szakmailag célszerűnek, szakmapolitikailag támogatandónak és szerencsésnek, hogy együtt, vegyesen jelenjék meg egy intézménynél ennyire különböző feladat. Akkor most személyes véleményként azt mondom, messzemenően egyetérték azzal, hogy a szakma megerősítése, támogatása szükséges. Hogy ennek melyek a jó eszközei, formái, azt nyilván érdemes végiggondolni.

És mivel korlátozni szeretném magam, és mert az oldal többi tagja is nyilván hozzá szeretne szólni, első hallásra ennyit szeretnék.

Köszönöm.

ELNÖK: Szervezeti szabályzatunk szerint a különböző oldalak szóvivői szólalnak itt meg. Kérdésem, adhatunk-e helyt... *(Közbeszólások.)* Arra kérem, hogy kézfeltartással jelezzük. A kérdés tehát az, hogy a szóvivőn kívül az oldalak más véleményének is helyt adjunk-e, tekintettel arra, hogy szóbeli előterjesztést hallottunk, ezért nem volt módjuk az oldalaknak egyeztetni. Aki ezzel egyetért, kézfeltartással jelezze! *(Szavazás. - Többen: Csak időkorláttal!)* Köszönöm, ellenvélemény? *(Nincs jelentkező.)* Fölvetődött, hogy bizonyos időkorlátot is alkalmazzunk. Miniszter úrnak mennyi ideje van erre?

DR. HILLER ISTVÁN: A minisztérium képviselői - államtitkár úr meg a főtanácsadó asszony - addig fognak itt ülni, amíg a mai megbeszélés be nem fejeződik. Én fél tizenkettőkor el kell menjek kormánykabinetre. Természetesen minden véleményt hallani fogok.

Szívesen venném - de ezt csak kérem -, hogy fél tizenkettő előtt öt perccel kaphassak öt percet hogy az addig elhangzott véleményekre válaszolhassak, reagálhassak. A többit pedig államtitkár úrtól meg főtanácsadó asszonytól fogom hallani.

ELNÖK: Felvetésem arra irányult, lehet, hogy jobb lett volna, ha első körben a szóvivők kaphattak volna szót... *(Többen: Legyen így!)*, tekintettel arra, hogy a miniszter úr jelenléte fontos lehet más oldalak számára. Ki ért egyet tehát azzal, hogy tegyünk egy gyors első kört? Kérem, kézfeltartással jelezze, aki igen. *(Szavazás.)* Úgy tűnik, ez a többség. És kérek mindenkit önkorlátozásra is. *(Pecsenye Éva: Ez is legyen időkorlátozással, olyan három percben!)* Ezt nem szavazzuk meg, de kérem az oldalak szóvivőit, hogy vegyék figyelembe ezt az óhajt.

A pedagógus szakszervezeteknek adom meg a szót.

SZABÓ ZSUZSA: Én is hangsúlyozni kívánom, hogy semmiképpen nem tudok oldalvéleményt elmondani, hiszen nem volt írásos előterjesztés. Ezért a Pedagógusok Szakszervezetének véleményét fogom elmondani.

A XVIII. kongresszusunk is foglalkozott a témával: az esélykülönbségek csökkentése, az állami szerepvállalás a finanszírozásban fontossága témakörben. Érintettük már mi is ezt a témát, és elnök asszonyunknak, Galló Istvánnénak volt is módja miniszter úrnak beszélgetni erről.

Feltétlenül fontosnak, kiemelten fontosnak tartjuk az állam szerepét, és azt gondoljuk, támogatható részünkről az elgondolás - viszont az ördög a részletekben bújik meg. Nagyon szeretnénk ezért pontosan és tisztán látni. Kérünk lehetőséget arra, hogy a kidolgozott tervezet megismerése után legyen lehetőségünk behatással bírni az eseményekre, tehát az egyeztetést, a szakmai vélemények folytonosságát igényeljük.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Szülői szervezetek!

KESZEI SÁNDOR: Mi oldalt képviselünk, nem egyéni véleményt mondok, mivel volt egyeztetés a szülői szervezetekkel. Ott mi elsősorban garanciákat kértünk az iskolával kapcsolatban, amik közül egypárat gyorsan felolvasnék, amit a miniszter úr támogatott. Az ingyenességre kértünk, a szabad iskolaválasztásra. Nehéz kérdés az átjárhatóság, de nyilvánvaló, hogy ha kerettantervek lesznek, akkor az átjárhatóság is biztosítható az állami iskolák között - amúgy nemigen tudnánk elképzelni.

Jelenleg sincs biztosítva még az eszközlista az iskolákban. Kértük, hogy az állami iskola már úgy induljon, hogy biztosítva lesznek a taneszköz- és eszközlistának megfelelően a szemléltetőeszközök.

Tettünk más javaslatokat is, de igazából ott ez volt a fő téma. Most tennék föl más kérdéseket is, mert a Közoktatás-politikai Tanács szülői oldala már egyeztetett sokakkal, és ugyanaz jött ki, amit a miniszter úr is mondott: most van egy helyzet, ez majd ki lesz dolgozva, meg lesz csinálva.

Pillanatnyilag három biztos pontot találunk a közoktatásban: a Nemzeti alaptanterv, a kerettanterv és a közoktatási törvény. E mellett egy negyedik az ENSZ Gyermekjogi egyezménye, ami előírja a tanulók mindenek felett álló érdekét. Mi ebben a kontextusban szeretnénk dolgozni, és szakmailag ezt az irányt képviseljük. Természetesen fel vagyunk rá készülve, hogy akár írásos anyagokat is készítsünk.

Általános vélemény, nemzetközi tapasztalat, hogy maga az iskolarendszer a szülők támogatására létesült. Ez nem egy önálló lény, nem a p. E mellett egy negyedik az ENSZ Gyermekjogi egyezménye, ami előírja a tanulók mindenek felett álló érdekét. Mi ebben a kontextusban szeretnénk dolgozni, és szakmailag ezt az irányt képviseljük. Természetesen fel vagyunk rá készülve, hogy akár írásos anyagokat is készítsünk.

Általános vélemény, nemzetközi tapasztalat, hogy maga az iskolarendszer a szülők támogatására létesült. Ez nem egy önálló lény, nem a pedagógus munkahelyeként létesült, nem különböző oktatáspolitikai elképzelések megvalósítására jött létre, hanem a szülők támogatására gyermekeik nevelésében.

Kicsit zavarban vagyunk az új fejlemények miatt. Az Új tudás program és a Kerekasztal által kiadott kutatási eredmény kapcsolatára gondolok és az OECD-re - már sok tekintetben érintette a miniszter. Csak most jött egy új információ. Az Új tudás programra a költségvetésben pillanatnyilag több mint 7 milliárd forint van az 5. mellékletben, ami folyik: integráció, osztályfőnöki óra stb. Most mi azt kérdezzük, fejlődés-e, hogy megszűnt a miniszteri biztos státusza az Új tudás programban. Úgy tudom, hogy Tóth Tiborné miniszteri biztos már nem... *(Dr. Hiller István: Nem is volt!)* Bocsanat, miniszterelnöki megbízott, nem miniszteri biztos volt - elnézést kérek. Itt történt-e valami? Azért is kérdezzük, mert az elmúlt időben történtek olyan események, voltak olyan programok, amik nem valósultak meg. Ilyen volt a Sulinova-program. Nem érezzük, hogy továbbmegy, mert azok az iskolák, akik ebben elindultak, már abbahagyták, mert a következő évfolyamon már nem kapták meg a 7 milliós támogatást. Ilyen a szakiskolai program, aminek nem látjuk az eredményét, és még sorolhatnánk ezeket a dolgokat. Mi attól féltjük ezt a programot, nehogy befuccsoljon.

A másik ilyen fontos dolog számunkra, hogy a szülői támogatásokat, amik kellenek ahhoz, hogy egy szülő iskoláztasson, megkapják-e a tanulók, illetve lesznek-e új támogatási formák. Most egy kicsit csalódottak vagyunk a családi pótlékkal kapcsolatban, mert úgy néz ki, hogy csak 18 éves korig jár...

ELNÖK: Még nincs erről döntés, ezt ne keverjük ide!

KESZEI SÁNDOR: Jó, de az információk... Miniszter asszonytól való. Azért mondjuk el, hogy esetleg minisztériumi támogatást is kapjunk hozzá. E szerint a gyerekek nem kapják végig az iskoláztatási támogatást, hanem csak 18 éves korukig - ezzel öt korosztály esik ki, pont az a legkényesebb korosztály, akinek a legjobban szüksége lenne a támogatásra, és például a gyerekek a legtöbbet eszi. Ez egy nagy probléma.

A kérdésem tehát, hogy a támogatási rendszer kidolgozása folyik-e, hiszen az állami iskolákban való részvételt nagyon segítené.

Nagyon fontos lenne számunkra az igazgatóválasztás. Ki fogja kinevezni az igazgatókat? Az állam, vagy társadalmi egyeztetés lesz, és az iskolán belüli demokratikus szervek fogják kinevezni?

Van még egy nagy probléma, nem tudom, miniszter úr érzékeli-e, hogy egy csomó gyereknek nincs iskolai végzettsége: a szakiskolai tanulóknak. Nekik csak általános iskolai végzettségük van, tehát újratermeljük az alacsony iskolázottságú gyerekeket. A nyolc osztályt végzett szülő gyereke elvégzi, négy év alatt egy jó szakmát kap - és továbbra is csak nyolcosztályos végzettsége van. Itt valamit kellene csinálni, hogy ezek a gyerekek is megkapják a középiskolai vagy valami speciális iskolai végzettséget, mert így újratermeljük az alacsony iskolai végzettségű szülőket.

Nagyon gyorsan még, elnök úr! Itt van egy másik probléma: a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény. Miniszter úr, az egy összeg, mondjuk 39 ezer forint. Erre épül az egész támogatási rendszerünk, és maga a közoktatási törvény is. De ha már száz forinttal meghaladja a jövedelem, akkor az a gyerek már nem tartozik bele. De nem történt még változás! Újra kellene gondolni, hogy a támogatási rendszer alapja mi legyen.

Kész vagyok, elnök úr. Ezekre szeretem volna felhívni a figyelmet, és ha esetleg valamire választ kapok, meg fogom köszönni.

ELNÖK: Köszönjük. Diákszervezetek!

FÁBIÁN TIBORNÉ: Köszönöm szépen a szót.

A diákoldalnak nincs kérdése. A kormányzat azon szándékát, ami az esélyegyenlítésre vonatkozik, amennyiben a miniszter úr által előadott garanciák biztosítottak - mint az átjárhatóság, a minőségbiztosítás, a kerettantervek alkalmazása -, messzemenőig támogatjuk.

ELNÖK: Köszönöm. Az önkormányzatok érdekképviseleti szervezetei?

HELTAI MIKLÓS: Tisztelt Tanács! Miniszter Úr! Miniszter úr egyik mondatát följegyeztem: aki a pénzügyi kérdés vonalán gondolkodik, az nem jó irányban gondolkodik. Sajnos, akik eddig hallottak erről, azok mind ebben gondolkodnak. Én egy példát mondom.

Lakóhelyemen, ami város: Pécel - nem kevés lakosú -, már epedve várják, hogy ebből lehetőség legyen, mert eltáncolták a pénzüket, kitáncolták a lelküket, szabadulnának az iskolától.

DR. HILLER ISTVÁN: Félreértés van! Egyértelmű más tekintetben.

HELTAI MIKLÓS: Csak azért mondom, hogy itt ez letagadhatatlanul számításba jön.

A másik kérdés: valamikor az ügynevezett rendszerváltás nemes eszménye volt az, hogy a helyieket érintő kérdések helyben dőljenek el. Én ezt ma is érvényesnek tartom, bár sok minden történt azóta, ami ezzel szembemegy. Ennek némileg ellentmond az akármilyen módszerrel megvalósuló államosítás, mert végülis elvonja a szabad döntés jogát a helyben lakóktól. Némileg. Ugyanakkor pedagógiai kutatások igazolják - hivatkozom a Vajda-Kósa-féle egyetemi pedagógiai tankönyvre, amely kimondja, hogy a kilencven előtti oktatási rendszer lényegesen jobb esélyegyenlőséget valósított meg, természetesen egy alacsonyabb szinten, a speciális igények kiszolgálása nélkül. Ugyanakkor biztosította a szakmai ellenőrzést és felügyeletet is,

amit a javaslat szintén céloz. Ugyanakkor a kilencven utáni rendszer jobban biztosítja a speciális lehetőségek kielégítését, mindaddig, amíg pénz van. Kérdésem alapvetően a MÖSZ nevében, illetve az önkormányzati oldal nevében annyi, hogy az egységesség - tanterv stb. - hány százalékot ad az önállóságra, az említett pedagógiai önállóságra, illetve tehetséggondozásra, speciális igények kielégítésére, hogy ne az legyen, amit az egyik előttem szóló már szóvá tett, hogy gettóiskola, szegények iskolája legyen, az egyébként valóban kívánatos egységes pedagógiai követelmények megvalósítása helyett.

Végezetül: az iskolarendszert nehéz mozdítani. Én két évet is kevésnek tartanék erre. Általános pedagógiai szabály, hogy kipróbálás előzze meg a nagy változtatásokat, és a kipróbálás időtartama legalább annyi legyen, mint egy oktatási ciklusé. Éppen ezért az önkormányzati oldal nevében azt, hogy erről eszmecsere folytatódjék, érdemi pedagógiai-szakmai eszmecsere, olyan, ahol valóban figyelembe veszik a partnerek véleményét, nem kifogásoljuk, sőt, kívánatosnak tartjuk, az elhamarkodott döntést, azonnali bevezetést, akár a 2010-11-es vagy 2011-12-es tanévben is már sokkal inkább.

Köszönöm.

ELNÖK: Kisebbségi önkormányzatok!

DR. SCHÄFFER ISTVÁN: Egyetlen részhez szeretnék hozzászólni: az esélyegyenlőség problémájához. Itt ketté kell választani a nemzeti kisebbségek és a cigányság problematikáját. A cigányoktatást, ezt a problémát velük kell megbeszélni, erről én nem szeretnék szólni, miután nincs itt a képviselőjük.

A másik, hogy a nemzeti kisebbségeken belül az esélyegyenlőségi problémák ugyancsak megvannak, az anyanyelvi alapok elsajátításától az egyetemi felvételi esélyéig. Ez jelenleg is az OKM feladata, amit - meg kell mondanunk - gyengén teljesít. Jelenleg középiskolákból hiányoznak a normál középiskolai tankönyvek, az általános iskolákban szintén nincsenek meg, a tanárképzés stb. Hogyan kerülünk mi bele? Vonatkozik-e ránk is ez? Mivel ez nem fenntartófüggő kérdés, például a kisebbségek beleszólási joga az úgynevezett állami iskolák működésébe... Pillanatnyilag törvény szabályozza számukra ezt a lehetőséget. Erre szeretnék választ.

ELNÖK: Köszönöm. Nem önkormányzati iskolafenntartók!

BRAUN JÓZSEF: Az előttem elhangzott véleményeket nem szeretném ismételni. Azt hiszem, hogy értem miniszter úr problémafelvetését, és ezzel nagyjából egyet is tudok érteni. Azonban azzal kapcsolatban, hogy mit tekintünk problémának és arra milyen megoldást találunk, vannak észrevételeim.

Miniszter úr azt mondta, hogy a probléma alapvetően - ahogy a nemzetközi kutatások is megerősítik - szocioökonómiai, illetve gazdaságföldrajzi jellegű, ha jól értettem, a javaslatban viszont - tehát az állami fenntartású intézmények létrehozása - semmiféle kapcsolatot nem látok, hogy az állam megjelenése jelentős intézményfenntartóként a probléma megoldását hogyan segítené elő.

Ugyanakkor azt is szeretném a miniszter úr és a KT figyelmébe is ajánlani, hogy az európai országokban egyik modell sem oldja meg a leglényegesebb iskolai problémákat. Hadd említsem ebből a szempontból példaként az úgynevezett második esély iskola problematikáját: az iskolába járó fiataloknak azt a szegmensét, amely kiesik az iskolarendszerekből, illetve ezzel

veszélyeztetett. Miniszter úr említette a francia rendszert, ahol a legerőteljesebb az állami irányítás. A második esély iskolai programok ott jelentek meg talán a legerőteljesebben - és nem mondhatom sikeresnek. Ugyanez megjelenik Svédországban is, Olaszországban is, tehát látható, hogy a különböző modellek ezt a nagyon-nagyon markáns és egyre erőteljesebb problémát nem oldják meg. Ezt húzza alá az EQUAL-program - tehát az EU-s programokon belül az EQUAL, ami az egyetlen innovációs program, és olyan problémákkal foglalkozik, amelyek az EU-n belül is akut jellegűek, amiket sohasem oldottak meg -, és a második esély iskola problematikáját beemelte, olyannak tekinti, amire nincs jelenleg megoldás. Most zárul Magyarországon az EQUAL program, a második esély iskola témakörében volt több pályázat is - ajánlom figyelmünkbe azoknak az eredményeknek a felkutatását is. Megjelenik benne, hogy nem feltétlenül szocioökonómiai jellegű a probléma. Ha egyszerűsíteni akarnám, akkor azt mondanám, hogy a figyelem nem jelenik meg elég erőteljesen az iskolákban - a figyelmet nem szeretném most kibontani -, erre pedig a fenntartó minősége vagy minemúsége egyáltalán nem ad választ.

Azzal én is egyetértek, hogy az állami szerepvállalást erősíteni kell, ugyanakkor Miklósi Laci véleményéhez csatlakozva én is úgy vélem, nem feltétlenül ez az egyetlen megoldás. Ma is létezik a közoktatási megállapodás, mint az állam rendelkezésére álló intézmény, amivel sokkal rugalmasabban lehet befolyásolni ugyanezeknek a problémáknak a megoldását, és nem feltétlenül kell intézményeket fenntartani. Erre is számos megoldás van, Stockholmtól Milánóig, de Magyarországon is, alapvetően a szociális szférában, hogy feladatfinanszírozásról van szó: oda adom a pénzt, annak, aki az adott feladatot a kívánatos szinten megoldja, illetve tudom támogatni is, hogy olyan körülmények jöjjenek létre, amelyek ezt a feladatot meg tudják oldani. Ehhez csak annyit szeretnék jelezni, hogy most zajlik éppen a 120 iskolával kötött közoktatási megállapodás felülvizsgálata, ahol nem tapasztaljuk, hogy szakmai jellegű vizsgálat is történne, csak és kizárólag a törvényi megfelelés és a számszaki adatoké. Ezt az intézményrendszert lehetne használatba venni oly módon is, hogy a szakmai színvonal növekedjék.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. E nagyon izgalmas témakör tárgyalása során nagyon jól gazdálkodtunk az első körben az idővel. Kérem miniszter urat, válaszoljon, és akkor folytatjuk a második körrel. *(Bajzák Erzsébet: Én szeretnék szólni, mert mi nem vagyunk azonos: ő alapítványi fenntartó, én meg az egyházakat képviselem.)* A szervezeti szabályzatunk szerint első körben egy oldalról egy hozzászólás született, most ebben állapodtunk meg. Talán később tetszett belépni... *(Bajzák Erzsébet: Már szóltam, többször jeleztem.)* De a megállapodásunk idején nem tetszett itt lenni.

Tehát miniszter úr szól, utána a következő körben mindenkinek szót tudunk adni.

DR. HILLER ISTVÁN: Hét percem van, kettőt felajánlok önnek - érdekel a véleménye.

BAJZÁK ERZSÉBET: Egyetlenegy szeretnék. Az egyházi iskolafenntartók részéről szeretném elmondani, hogy elég nagy igény mutatkozik, főképpen a nagyon szegény önkormányzatok részéről, egyházi átvételre. Ezt szinte megnehezítik a jelenlegi jogszabályok, hiszen az átadó önkormányzatnak négy évig be kell fizetnie a központi költségvetésbe a kiegészítő támogatást. A kérdésem, hogy az állami átvétel esetén is így lesz-e.

Köszönöm szépen.

DR. HILLER ISTVÁN: Nem sorban szeretnék válaszolni, és kérem, ne vegyék tiszteletlenségnek, hiszen nagyon sok kérdés hasonló vagy átfedést mutató témákat érintett.

Beszéljünk először pénzről, finanszírozásról! Magyarországon az a hozzávetőlegesen 4,3-4,5 százalékos GDP-arány, amit az ország oktatásügyre fordít, trendjében az európai uniós átlagtól nagyságrendileg nem üt el: nem magasabb, de nem tipikusan alacsonyabb. Mindig lehet arról beszélni, hogy több pénz kell, és hogyha háromszor több van, akkor is jogos igény, hogy legyen hatszor több. De én azt állítom önöknek, hogy ennek a jelentős pénzösszegnek a felhasználása ma az országunkban nem hatékony. Még egyszer mondom: természetes, hogy ha ez a kétszerese, akkor is lehet mondani a legkülönbözőbb ügyekre, hogy kell még több, és ez megfelelő, jogos. De ez a százalékos arány, ez az összeg felhasználásában, hatékonyságában éppen az összes kimutatás szerint nem megfelelő. Magyarul: azt kell látni, hogy ha nem vagyunk képesek rendszerjellegű változtatást tenni, akkor ugyanebbe a szisztémába önthetünk még kétszer több pénzt, de ennek a hatásfoka nem lesz érdemben jobb. Ha egy rendszer működése nem hatékony, akkor sajnálattal kell közölnöm, hogy bizony, mindig megmarad jogos igényként a több pénz - csak az önmagában nem fog színvonal-emelkedést hozni. Azt akarom tehát mondani, hogy vannak olyan országok, akik hasonló mennyiségű, hasonló arányú pénzügyi forrással hatékonyabban tudnak bánni, és azt az oktatásügyben felhasználni.

Hogyan kapcsolódnak össze önök által és nemzetközi felmérések által is kimutatott problémák és a megoldási javaslat? Adekvát-e a helyzethez a javaslat? Úgy látom, hogy a helyzet, a problémák meghatározásában majd' teljes egészében vagy döntő többségében egyetértünk. Nem láttam egyetlen olyan véleményt se, ahol ne mondták volna, hogy az esélykülönbség megszüntetése - különböző módon tudjuk megfogalmazni: az esélyegyenlőség biztosítása vagy az esélyegyenlőtlenség felszámolása - regionális probléma, szocioökonómiai kérdés. Akkor azt kell mondanom, hogy miközben az önkormányzati oldal által a rendszerváltás egyik alapeszméjeként megjelenített szisztéma, hogy a helyieket érintő döntések helyben dőljenek el, helyes, de tapasztalatok vannak. Mert mitől lettek volna 1990-ben, az önkormányzati törvény megalkotásakor, az 1948 óta eltelt negyvenkét év után teljesen gyakorlatias tapasztalatok, hogy egyébként ismerjük ezt, ismerjük azt, és aztán e mellett döntünk? Eltelt húsz év, azok a gyerekek, akik akkor születtek, amikor az a törvény megszületett, ma választhatók és választhatók - nem hogy írnak és olvasnak. És bizony, vannak tapasztalatok.

Még egyszer: a rendszer lényege, még pontosabban, egyik fontos meglátása, hogy nem kíván megszüntetni, de bővíteni igen. Mert úgy látom, hogy a jelenlegi szisztéma nem képes az előbb említett problémák ellátására. Az ön kérdése az adekvációra vonatkozott: egyetért a problémákkal, de vajon helyes megoldás-e? Ha igazak a nemzetközi és hazai felmérésekben a regionális különbségek - egyébként 93 030 négyzetkilométeren -, akkor tessék megmondani nekem, hogy az államon kívül melyik az az intézményfenntartó lehetőség, amely képes régiókon át, országos méretekben szűkebb minőséget biztosítani! Merthogy ilyen nincs. Az egyházak igen, de az egyházak egy másfajta szempontból szervezik a maguk iskolarendszerét.

Én azt állítom önöknek, hogy az önkormányzati szisztéma továbbra is pártfogolandó és helyes, de a tapasztalatok mégis azt mutatják, hogy az összes összefogás mellett nem képes arról gondoskodni, egyáltalán látni egy délkelet-magyarországi önkormányzatot, hogy mi a kérdése a Győr-Sopron megyeinek és viszont. Az iskolarendszer tekintetében egyszerűen sem nem működik, sem nem figyelnek rá. Egy gazdag önkormányzat több pénzt tesz az iskolába, a szegény önkormányzat meg nem tesz bele pénzt, mert nem tud. És ezt a különbséget önkormányzati alapon nem fogja tudni ez a szisztéma felszámolni és megszüntetni. *(Pecsenye Éva: Akkor miért nem segít a minisztérium?)* Azért - próbálok önnek is válaszolni, mert hallom a

kedves félhangos kérdését -, mert azt látom, hogy ez a probléma akkor is megvolt, amikor különböző időszakokban több pénz volt, és akkor is, amikor kevesebb. Nem ezen múltott. Nem látom, hogy bármi módon a különbségek kiegyenlítésének szempontját egyáltalán fölvetette, mert nem is vetheti föl. Sem a feladatkörében, sem a szerepében, sem a szándékában nincs. Valljuk meg őszintén: a megyei önkormányzatoknak feladatkörük roppant csekély, ennél már csak pénzük van kevesebb! Akkor értelemszerűen leginkább a helyi intézményfenntartó önkormányzatokban lehet és kell gondolkodni, ott pedig még városon belül is - mondjuk, egy ekkora városon belül is, ahol több kerület intézményfenntartó - tudják, hogy milyen elképesztő különbségek vannak peremkerületek iskolai finanszírozási lehetőségei és belvárosi kerületek iskolai finanszírozási lehetőségei között - egy városban! Akkor én azt gondolom, hogy lehetőséget kell biztosítani egy olyan csatornának, egy olyan lehetőségnek, amely ezeket a regionális különbségeket oldja.

A jelenleg futó európai uniós projektek. A jelenleg futó európai uniós projektek 2013-ig tartanak úgy, hogy 2011. után új projekt már nem indítható, csak befejezhető. Következésképpen mindaz, amiről beszélünk, ebben az időtávban a legszerencsésebb egybeesés, mert éppen az új, 2013-tól induló európai uniós magyar támogatás és program kidolgozásának az egyik központi eleme lehet. Sokkal szerencsétlenebbül is eshetett volna. Tegyük föl, hogy ez a javaslat 2010-től vagy 2011-től él, de az európai uniós ciklus 2016-ban vált - akkor valóban jogos lenne a kérdés. Így azt gondolom, hogy ez európai uniós projektekkel nagyon erősen támogatható.

Az állami pedagógiai szakszolgálatot pontosan értette a kérdező: igen, segítséget nyújt, javaslatokat tesz - a másik oldalon pedig kontrollál, monitoroz és szakszolgálati szerepet lát el. Ez természetesen az állami fenntartású iskolákra vonatkozik. Ha más igénybe akarja venni, vegye - fizesse meg. Az állami pedagógiai szakszolgálat állami iskolákra él, ott dolgozik, szolgáltatásként igénybe vehető: adom a szolgáltatást, a megrendelő meg adja a pénzt. De ebben semmilyen kötelező kiterjesztés nincs.

A szülői szervezetek kérdései két dologban újak, a többi, amelyekről ezen kívül beszélt, a mi megbeszélésünkön, aztán a nyilvánosság előtt is - csak megerősítem, hogy lerövidítsem -, ami akkor volt a válaszom, abban különbség nincs.

Az Új tudás program él és folytatódik, ráadásul megvan hozzá még mindig a költségvetés is. Hogyha belegondolunk, éppen a napokban került először kifizetésre a hátrányos helyzetű gyermekekkel foglalkozó pedagógusok pótléka, ami tanulói létszámtól függően elérheti a havi 60 ezer forintot -, ilyen körülmények között én azt gondolom, hogy ez rendben van. Nem nagyon látok más szakmát, ahol új pótlék bevezetésére került sor 2009 telén-tavaszan. Szerintem helyes cél volt, nagy a támogatottsága. A parlamenti támogatottsága nagyobb volt, mint az egykor volt 210 fős koalíciónak: 238 szavazatot kapott. Szerintem helyes, és fontosnak tartom, hogy megőrizzük, mint ahogy a korai fejlesztés kérdésében.

Azt tudom tehát válaszolni, hogy az Új tudás program egy élő program, ennek a rendszernek a jobbításához az én meglátásom szerinti legjobb.

A miniszterelnöki megbízott megbízatása arra az időre szólt, amíg a program bevezetésre nem kerül. Mondanám, de semmi más nincs a háttérben. Megalkottuk a törvényeket, az Új tudás program költségvetése a költségvetés egészében benne volt. Nagyon tisztességgel elkészítette a beszámolóját - ezt előre tudta decemberben, februárban letette a miniszterelnök asztalára és az enyémre, és a miniszterelnök a legnagyobb elismeréssel megköszönte ezt a munkát. Ennyi van a háttérben, semmi több. *(Keszei Sándor: A kerekasztal?)*

A kerekasztal letett egy könyvet: a Zöld könyvet. A Zöld könyvön alapul az Új tudás program egésze. Az Új tudás program megvalósítja a kerekasztal által kidolgozott Zöld könyvben foglaltakat, a továbbiakban is.

A kisebbségi önkormányzatok és a beleszólási jog: semmi változás nincs, és nem is gondolom, hogy kellene. Önöknek, a kisebbségek képviselőinek, az állami fenntartású iskolák kérdésében is a törvény által adott beleszólási jog biztosított. Semmi olyan szándék, sőt elképzelés sincs, hogy az bármi módon csorbuljon.

Kérdés volt, hogy van az, hogy sokféle kerettanterv van, és aztán abból, vagy nem abból, de mindenesetre egyet az állami fenntartású iskoláknál megmondunk. Így van. Nem olyan bonyolult. Ahogy kérdezték, a kérdésben lévő állítás az igaz. A fenntartó dönti el. Az alapítványoknál, az egyházaknál nem így van? Az állam is fenntartó, az állam pedig úgy dönt ebben az esetben, hogy a továbbiakban is itt van a Nemzeti alaptanterv, itt vannak a kerettantervek, és ezek közül a választható kerettantervek közül azt, amit egyébként az állam kötelezővé tesz a saját iskoláiban ugyanúgy választhatja más is. Ez nem kizárólagosság. De ő azt mondja, hogy ezt választotta: ebben az iskolatípusban, ennél a fenntartónál ez a kerettanterv. Ez egyébként - csak úgy mondom - szerkezeti kérdések mellett az átjárhatóság egyik legnagyobb garanciája. Kérem, pontosan tudják, hogy ma, amikor valaki Zircről elköltözik Miskolcra, ennek egyik legfőbb akadálya - legalábbis megfontolásra készíti a szülőt -, hogy mire a gyerek beilleszkedik egy másfajta iskolába, az három hónap. Mi a szülői szervezetekkel hosszan beszéltünk erről. Így igaz.

Én azt mondom, ez a rendszer a továbbiakban is él. Nincs nekem ezzel semmi bajom. Ha valaki önkormányzati iskolát akar választani, választ olyat. Ha egyházit, hát olyat választ. Amit az állam biztosít, az a magas színvonalú pedagógiai szolgáltatás, oktató-nevelő munka, amit egyébként, ha Zircen laksz, Zircen kapsz meg, ha meg Miskolcon, hát ott. Ha meg átköltözel, tudod, hogy mit várhatsz. Ennek a fenntartása és kontrollja a pedagógiai szakszolgálat egyik legfontosabb feladata.

A bevezetés és a sürgősség. Az összes tisztelem mellett én azt gondolom, hogy érdemes tárgyalni. A meghívásom a továbbiakban is él. Nagyon sok tárgyalást folytattam-folytatok, ahol nem értek egyet, nem értettek velem egyet, vagy éppen közelítettünk - de tárgyalni kell. Én azt gondolom, egy demokráciában az egyik legfontosabb dolog, hogy véleménykülönbségeket, a másik gondolatának megismerését egyrészt igényeljük, másrészt lehetővé tesszük. Ezért az önkormányzati fenntartóknak is, mint legnagyobb fenntartóknak - mégis csak az iskolák 9/10 része ott van - a meghívásom továbbra is él. Kétségkívül csodálkoztam és furcsállom, hogy miközben az iskolai élet szereplői a szülőktől a diákokon keresztül a pedagógusokig - értem ez alatt a szakszervezeteket vagy a szakmai szervezeteket - első hívásra időpontot egyeztetve ott voltak, felkészülten elmondták a véleményüket. Azt gondolom, a fenntartók megtisztelhetik a gyermekeket, a pedagógusokat, a szakmát azzal, hogy ők is elmondják a véleményüket. Hogy ez milyen keretben folyik - még egyszer mondom - nekem teljesen harmadlagos.

Összességében értem a kérdéseiket, értem azt, hogy pontosan tudják - és ez nagyon fontos előrelépés -, hogy ezek szerint közösen valljuk, hogy a rendszer jobbításra szorul, ehhez viszont rendszerjellegű gondolkodásra és megoldásra van szükség, különben a dolog egész egyszerűen nem megy. Azt gondolom, ez a javaslat az, a visszaigazolások döntő többsége ezt mutatja, következőképpen a mai, nyilván részletekbe is menő egyeztetést az egyeztetési forma első körének tekintsek. Utána folytatódik.

Azt én nem tartom egyébként gyors bevezetésnek, hogy ha rendben van, akkor 2010-ben vagy 2011-ben megjelenik ez a fenntartói forma. A tapasztalat meg jobb ugyanis, hogyha előbb jelentkezik a gyakorlatban.

Még egyszer mondom, én itt nem semleges tájékoztatóként ülök. Azért ülök itt, a kötelességen túl, mert meg akarom önöket győzni, és el akarom nyerni a támogatásukat. Meg akarom érteni a jobbító szándékaikat, ezért minden javaslatot, ami a rendszerjellelű változtatás célját szolgálja, a legkomolyabban megfontolok, és utána visszajövök. A történetet így hagyni - hogy egyébként majd még valamit ott izgünk-mozgunk és csinálunk vele - felelőtlenség. A gyermekeink iránti felelőtlenség. Azt elfogadom, hogy ez egy rendszer jellegében új megközelítés. Nincs bennem nosztalgia. Az van bennem, hogy látom a trendeket, és látom a problémákat. Nem eldöntöttem, nem egy miniszteri rendeletet hoztam, amit kihirdettem, aztán a kihirdetés előtt három perccel ültem ide önök elé. Azt mondom, hogy van egy hónapokon keresztül belső háttérmunkával kidolgozott szakmai javaslat, és ezt a javaslatot a legnagyobb nyilvánosság előtt részletezve tettem meg. Ezt az egészet megvitatom mindenkivel. Ez kétségkívül új ahhoz képest, hogy egyébként bejelentek-e egy miniszteri rendeletet, vagy nem.

Én ebben az együttműködésben bízom. Kérem szépen ezt a hozzáállást, ezt a jobbító szándékot, hiszen a cél közös. Kérem, hogy folytassák, és kérem megértésüket, amiért el kell mennem. Minden jót kívánok, köszönöm szépen, hogy itt lehettem.

ELNÖK: Köszönöm szépen, miniszter úr. A második kör előtt kérem, tegyék fel a kezüket, hogy kik szeretnének hozzászólni, hogy lássuk, mennyi a második kör. *(Jelentkeznek.)* Én úgy gondolom, ez indokol egy tízperces szünetet.

(Szünet: 11.48 - 11.59)

ELNÖK: Folytatjuk tanácskozásunkat. A szakmai szervezetek képviselőit kérdezem, van-e, aki szeretne szólni. *(Igen.)*

KAJTÁRNÉ BOTÁR BORBÁLA: Azt szeretném kérni, változtassunk úgy, hogy hadd válaszoljak azonnal.

DR. DOBOS KRISZTINA: Én azok közé tartozom, akik nem gondolják, hogy az állami iskola valami ördögtől való dolog, tehát azt hiszem, annak a lehetősége, hogy legyen az államnak iskolája, elfogadható dolog. Az első nagy kérdés azonban, hogy milyen oktatáspolitikai koncepcióban képzelhető ez el. Nyilván fölmerül az a kérdés, hogy tud-e választ adni az állami iskola azokra a kérdésekre, amelyeket miniszter úr az előbb fölvetett: a regionális különbségek, esélykülönbségek mérséklése és a strukturális különbségek. Mert azt gondolom, hogy ezek sajnos társadalmi problémák, és nem tudunk rájuk választ adni, sem a gazdaság, sem a munkavállalás szintje. Az, hogy erre az oktatás tudna választ adni, azt hiszem, lehetetlen. Ha a családokban olyan nagy szociális, kulturális különbségek vannak, akkor ezeknek a segítségével is kellene foglalkozni, mert csak az iskola nem fogja tudni ezt megoldani.

A másik oktatáspolitikai kérdés, hogy milyen mérvűnek kellene lenni annak az állami iskolarendszernek, amelyik valódi hatást tud gyakorolni. Ha egypár iskola kerül az állam hatókörébe, az valószínűleg nem tud igazán komoly hatást gyakorolni.

A harmadik nagy kérdés - ami szintén ebből ered -, hogy tulajdonképpen az állami iskolák rendszere azért merült fel, merthogy igen sok önkormányzati iskola bezárásra került.

Amikor hajdanán a kisiskolák bezárását vizsgálta a parlamenti bizottság, akkor is fölmerült, hogy bizonyos kisiskolákat, amelyekre szükség van abban a környezetben, meg kellene mentenie az államnak, különböző módszerekkel, hiszen a jelenlegi közoktatási törvény is lehetőséget ad erre. Nem történt ez meg. Azért, hogy ne zárjanak be ezek az iskolák, vagy azért - és ezt most csak rosszindulatból mondom -, mert igen sok önkormányzat átadta az egyháznak az iskoláját, hát ne az egyháznak próbálja meg átadni, hanem az államnak.

A következő kérdés, hogy csak akkor tud az állami iskolarendszer igazán releváns válaszokat adni, hogyha igen sokszínű, ha óvodát, általános iskolát, középiskolát, szakképző intézményt, fogyatékos gyerekek iskoláját, művészeti oktatással foglalkozót - és még sorolhatnánk, valamiféle teljes spektrumot - tud magába foglalni. Ebben kellene valamilyen koncepciót látni. Mert ha nincs koncepció, akkor tényleg esetleges lesz, hogy ezt az iskolát átveszi, és rögtön fölmerül a kérdés, hogy ha egy önkormányzat felajánlja, akkor milyen alapon veszi át az egyiket, és milyen alapon mondja azt, hogy ezt meg nem kérem, zárjátok be, menjen tönkre vagy akármi. Nem tudok erre választ adni. Ez nagyon lényeges kérdés, mert ettől kezdve óhatatlanul akár sanda szándékok is megjelenhetnek, hogy az egyiket miért veszi át, a másikat miért nem.

Az esélykülönbségek mérséklése megvalósul-e az állami iskolarendszerben? Ez számomra nagyon nagy kérdés. Azt gondolom, megvalósulhatna az önkormányzati, az egyházi, az alapítványi és a magániskolák rendszerében is, ha segítené azokat a pedagógiai eszközöket, amelyek ezeket az esélykülönbségeket valóban mérsékelni tudják. Számptalan eszköz van, nem szeretném elmondani, de ezeknek a segítése nem jelent meg az elmúlt időszakban. Azt viszont rendkívül veszélyes dolognak tartanám, hogy az állami iskoláknál segítjük, ad abszurdum azt mondjuk, hogy oda adunk egy pedagógiai segítőt, oda adunk több órát és egyéb dolgot, miközben a másik iskolában, amit az önkormányzat tart fenn, vagy az egyház, vagy egy alapítvány, ezeket az eszközöket nem tudjuk biztosítani.

Én nem érzem olyan borzasztó bajnak az egységes kerettantervet az állami iskolákban, hiszen végülis a helyi tanterv, a kerettanterv is a fenntartótól függő. Nem az egységesítés ellen van kifogásom, hanem az ellen, hogy különböző helyi igényeknek megfelelő tanterv szükségeltetik. Más szükségeltetik mondjuk a Nyírségben egy szegény faluban, sokkal több minden kiegészítő eszköz, mint például egy belvárosi iskolában.

A következő nagy kérdésem, hogy ha a fenntartás az államé, de a tulajdonjog az önkormányzaté, akkor nem kerülünk-e ugyanabba a csapdába, mint amikor a megyéknek átadták az iskolákat. Ott az volt a kérdés, hogy a tetőt meg kell javítani, mire azt mondta a helyi önkormányzat, hogy ha meg tudtam volna javítani a tetőt, nem is adom át az iskolát. Hogy fog működni az a rendszer, amiben az iskola tulajdonjoga a szegény vagy éppen nehéz helyzetben lévő önkormányzaté, de az iskolát olyan állapotba kellene hozni, hogy az valódi iskola lehessen, hogy ne legyen ellentétben a tartalom és a forma.

Nem utolsósorban a pedagógusok mint közalkalmazottak. Azt hiszem, a pedagógusok közalkalmazotti léte, és hogy az iskola vezetőjét az állam nevezi ki, ugyanolyan, mint az egyéb fenntartónál. Az azonban nagyon jelentős kérdés, hogy a pedagógusok munkáját mi segíti. A miniszter úr szakszolgáltatnak említette, de van egy pedagógusszolgáltatás, ami rendkívül rossz a mai magyar közoktatásban, az önkormányzati iskoláknál is, hiszen a szolgáltatásra alig költünk. A szolgáltatást igenis meg kell erősíteni - nemcsak az állami iskoláknál, hanem az önkormányzati iskoláknál is. Én azt gondolom, hogy a minőségbiztosításnak van egy eszköze: a monitorozás és a mérések, de van egy másik nagyon komoly eszköze is, hogy a pedagógusképzés és a -

továbbképzés végre olyan szintű legyen, ami ezeket a problémákat meg tudja oldani. Ez nemcsak az állami iskolákra vonatkozik, hanem minden iskolarendszerre.

KAJTÁRNÉ BOTÁR BORBÁLA: Államtitkár úrral megosztjuk a válaszadást. Ha egyenként válaszolunk, lehet, hogy némely kérdésre már az előtt megadjuk a választ, hogy föltennétek.

Azt kérdezted, Krisztina, milyen nagyságrendűnek kell lennie ennek az állami iskolarendszernek, amikor már lehet értékelni, mérni. Nem véletlenül mondta miniszter úr, hogy százas, kétszázas nagyságrendben kellene az első időkben, amikor az ügynevezett tanulói idő van, hiszen akkor látjuk, hogy milyen infrastruktúrát kell mellérendelnünk ennek a hálózatnak. Attól függően, hogy az országban milyen területi megosztásban és milyen iskolatípusokban veszünk át intézményeket - és ezzel, azt gondolom, egy másik kérdésre is válaszoltam -, hozzá kell rendelni egy olyan szervezetet vagy szervezeti hálózatot, ami a gazdálkodási, a működtetési és egyéb kérdéseket, illetve a most a gameszok által ellátott feladatokat mindenképpen leveszi az önkormányzatok válláról.

8+4-es intézményrendszert favorizál a miniszter elképzelése, illetve inkább úgy mondom, hogy háromszor négyes osztatút. Nyilvánvaló, hogy az ehhez kapcsolódó intézményeknél az utolsó négyes lehet akár öt vagy hat is, amiben az is benne szerepel, hogy az alsó tagozatokat a létező legkevesebb esetben szeretnénk bántani, valóban csak akkor, amikor néhány tízes nagyságrendű, és egyszerűen tarthatatlan a helyzet. Ha egy önkormányzat átadja az iskoláját, az elképzelhető, hogy a felső tagozatnál már iskolabuszos rendszerrel meg kell oldani a gyerekeknek egy iskolaközpontba való beszállítását, de az alsó tagozatot mindenképpen ott szeretnénk megtartani, ahol a gyerek lakik, azon a településen.

Azt elmondta miniszter úr, hogy tárgyalásos módon szeretnénk ezeket az iskolákat átvenni, és a tárgyalások során alakulnak ki azok a peremfeltételek, amelyek egyáltalán lehetővé teszik az állami iskola átvételét. Én azt gondolom, ennek a tárgyalássorozatnak egy igen jelentős szegmense, hogy a tulajdonjogokat vagy a tulajdoni viszonyok változását az önkormányzat, illetve az állam hogy osztja meg egymás között. Nyilvánvaló, hogy amennyiben valaki ragaszkodik a saját tulajdonához, akkor az azzal kapcsolatos kötelezettségeket el kell látni - de ezeket minden esetben egyedi tárgyalás alapján kell meghatározni. Miniszter úr utalt arra, hogy ő nem szeretne festetni, tehát feltehetően olyan precíz és pontos átadás-átvételi szerződéseket kell kötni, amelyek kétségtelenné teszik, hogy kinek mi a feladata ebben a rendszerben.

Elsősorban magát a feladatellátást szeretné az állam átvállalni. Az ehhez szükséges infrastruktúrát - kifejezetten az épületre gondolok most, illetve mindaddig, amíg az átvétel meg nem történik, az egyéb feltételekre - nyilván a önkormányzatok biztosítják. Ennek a továbbfejlesztése és az esélykülönbségek ilyen módon való mérséklése - gondolok az eszközrendszerre és egyebekre - a továbbiakban az állam feladata, hiszen nem várhatjuk el egy szegény önkormányzattól, hogy először stafirozza ki az intézményét, és csak az után adja át. Erről már nekünk kell gondolkodni.

Az esélykülönbségeket éppen az csökkenti, hogy a továbbiakban a szegény településen lévő iskola is azonos feltételek mellett lesz fenntartva, mint a gazdag településen lévő. Miután ez az összeg csak oktatásra fordítható, és nem történhet meg olyan, hogy vis major helyzet esetén ebből a pénzből például kátyút javítanak, vagy az öregek napközijében főzik meg az ebédet, mert olyan nehéz helyzetben van az önkormányzat, feltehetően tényleg oda kerül ez a pénz, ahová szánva lett.

A pedagógiai szakmai szolgáltató intézet - aminek még nem tudjuk a pontos elnevezését, hiszen ma nem igazítható hozzá egyetlenegy olyan szakmai szolgáltató rendszerhez sem, ami működik - valóban egy rendkívül széles spektrumú, elsősorban tényleg támogató szolgáltató bázis, ami egyébként például a központi tananyagokban, a pedagógus-továbbképzésben és minden más ilyenben - eszközkarbantartásban, eszköz-felszerelés korszerűsítésben és egyebekben - részt vesz, és a monitorozás, minőségbiztosítás részben a feladata. Elsősorban természetesen ez is a tanárok segítségét szolgálja. Nyilván van egy olyan határ, amikor már nem lehet továbbképzéssel, az eszközök továbbfejlesztésével, a pedagógus munkájának innovatív megújításával segíteni valakin, mert a szemlélete nem teszi alkalmassá arra, hogy egy magas színvonalú munkát végezzen, és akkor azt kell mondani, hogy más munkát kell végezni, de nem ez az elsődleges feladata.

Arról pedig, hogy az egyéb technikai ellenőrzéseket, amelyek jelenleg is az Oktatási Hivatalhoz vannak rendelve, ő vállalná át, szó sincsen. Az Oktatási Hivatal mint hatóság, mint szabályozó és ellenőrző szervezet, a jelenlegi feladataival természetesen megmarad. Itt elsősorban a tartalmi munka támogatása, segítése és ellenőrzése az, ami mindenképpen elsődleges szerepet kapna.

Azt hiszem, arra válaszoltam, hogy egyáltalán nem tervezzük a kisiskolák bezárását, és nem is az egyházi átadásról-átvételtől van szó. Abba mi nem tudunk beleavatkozni - és a továbbiakban sem tudunk -, hogy egy önkormányzat kinek adja át az iskola fenntartását és a feladat ellátását. Amennyiben az önkormányzat úgy látja jónak, hogy az egyházakhoz adja át, akkor az egyházakhoz adja át - szíve joga. Mi egy olyan lehetőséget ajánlunk fel, ami egy más utat is ad, de ugyanez megtörténik akkor, amikor egy alapítványi hálózati rendszer ajánlkozik fel az iskolafenntartó önkormányzatnak, hogy a továbbiakban ellátná a feladatát. Nem gondolom tehát, hogy ez egy ilyen ráerőltetett dolog, nem is hiszem, hogy sok esetben mi fogjuk felkeresni az önkormányzatokat, sőt, azt gondolom, erre nem is nagyon lesz szükség, mert az önkormányzatok maguktól fognak minket megkeresni.

Komolyan gondolom, hogy azzal, ha egyenlő feltételeket biztosítunk az intézményeknek, akár a szakmai munkában, akár a felszereltségben, akár a pénzügyi feltételek területén, azzal az esélykülönbségeket nagymértékben csökkentjük. Való igaz, azon nem tudunk változtatni, hogy a miskolci térségben lévő, súlyos munkanélküliséggel küszködő szülők anyagi helyzete jobbá váljék. Azt viszont ez az iskola biztosítani tudja, hogy ami a gyerekekre van szánva, az a gyerekekre is jusson, ne máshová csorogjon el. Azt gondolom, hogy ez ma már elég jelentős feltétel.

ARATÓ GERGELY: Talán az foglalkoztat mindenkit legjobban - több változatban szóba került itt is, más tárgyalásokon is -, hogy tulajdonképpen teremt-e ez esélyegyenlőséget, illetve mi módon járul hozzá az esélyegyenlőséghez. Hadd kezdjem a lelegejtőt!

Természetesen az esélyegyenlőség minden problémáját nem oldja meg, ugyanakkor az általában vett szociális-munkaügyi programok esetében is egyre inkább az a felismerés, hogy ezek települési szinten nem kezelhető problémák, hanem tágabb, kistérségi, számos esetben regionális szinten kezelendők. Ennek következtében, ha az oktatás részese akar lenni ennek a feladatnak - márpedig nyilván részese kell legyen -, ehhez szükség van arra a típusú összefüggő hálózatra, amiről itt most beszélünk.

Mindig fölmerül, hogy vannak-e pedagógiai eszközök. Természetesen mindannyian tudjátok, vannak pedagógiai eszközök, kapnak ilyen típusú segítséget az intézmények - ha kérik. Ha kérik, ha pályáznak. Vannak-e többletsegítők az intézményekben ott, ahol ilyen módon szükség van rá? Vannak, ahol vannak, ahol a fenntartó így dönt. Egyházi fenntartóból is ismerek

nagyon pozitív példát, önkormányzati fenntartóból is ismerek ilyen típusú példát. Ahol meg nem kéri a fenntartó, nem tartja fontosnak például a hátrányos helyzetű gyerekekkel kapcsolatos pedagógiai munkát, nem pályázik, nem vesz részt az integrációs programban, nem igényli a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekekkel foglalkozó pedagógusoknak járó bérkiegészítést, nem vesz fel szociális munkást vagy segítőt az intézményébe stb., stb. Amikor arról beszélünk tehát, hogy ennek a rendszernek módja van rá, hogy érdemben esélykiegyenlítő szerepet töltsön be, nemcsak arról beszélünk, hogy a fejről a talpára állítjuk a jelenlegi önkormányzati oktatásfinanszírozási rendszert. Ma ugyanis a Nyírségben valóban valószínűleg másra, bizonyos értelemben többre is van szükség. Ennek a szakmai feltételei megmaradnak, hiszen a kialakított pedagógiai rendszer, kerettantervi logika megengedi - mindannyian tudjuk, hogy magának a kerettantervnek is van egyfajta rugalmassága -, és nem akadályozza meg többletszolgáltatások nyújtását, viszont lehetőséget teremt arra, hogy ezeknek a többletszolgáltatásoknak legyen forrása is, amire a mai önkormányzati rendszerben nem lehet lehetőséget teremteni. Biztos el fogjátok mondani, hogy miért nem adjuk oda az önkormányzatoknak ezt a pénzt, mikor ezt ők olyan jól fel tudnák használni. Az a tapasztalat, hogy az önkormányzatok preferenciái eltérőek ebben a dologban, hogy mire használják föl ezt a pénzt. Ha egy önkormányzat azt gondolja, hogy ő a helyi igényeket jobban szolgáló megoldásokat tud, meg fogja tartani a saját iskoláit, és ezekben azokat a megoldásokat fogja alkalmazni.

Mielőtt megkérdeznék, hogy honnan van erre forrás, jelzem, hogy az egyházi kiegészítő támogatást onnan számoljuk ki, hogy megállapítjuk, az önkormányzatok maguk mennyit költenek. Ez a forrás tehát ott van az önkormányzatoknál, és állítólag ma is oktatási célokra fordítják.

KAJTÁRNÉ BOTÁR BORBÁLA (*Közbeszólásra*): Ti jelentitek le, hogy mennyit költenek az önkormányzatok oktatásra!

ARATÓ GERGELY: Pillanatnyilag 230 ezer forintot költenek diákonként az önkormányzatok a saját jelenéseik szerint oktatási célokra.

Azt tudom tehát mondani, hogy ilyen értelemben természetesen önkormányzat és önkormányzat között nagyon nagy különbségek vannak, aminek a kiegyenlítésére két lehetőség kínálkozik. Az egyik az önkormányzati rendszer teljes reformja - ez az az út, amit a miniszter úr említett, ezt választották a finnek. Magyarországon ez járhatatlan, például azért, mert maguk az önkormányzati szövetségek sem tudnak távolról sem megegyezni olyan önkormányzati reformmodellekben, amelyek lényeges érdemi változást hoznak, de a parlamentben sincs meg ehhez természetesen a szükséges politikai többsége senkinek, semelyik modellben. A másik lehetőség pedig pontosan az ilyen típusú állami szerepvállalás.

Végül hadd tegyem még hozzá, hogy az állam ebben a rendszerben semmi olyat nem tesz, amit ma bármelyik fenntartó meg ne tehetne: ma sem gátolja meg semelyik fenntartót semmi abban, hogy a szegényekkel foglalkozó iskolájának több pénzt adjon, csak éppen nem ez a fenntartói gyakorlat, mert a polgármester gyereke nem abba az iskolába jár. Ma sem gátolja meg senki a fenntartókat abban, hogy pedagógus-minősítési rendszert működtessenek, ma sem gátolja meg a fenntartókat senki abban, hogy a pedagógus-továbbképzés vagy a szakmai szolgáltatás rendszerét az eddigieknél hatékonyabban szervezzék meg. Még egyszer mondom, minden ügyben tudok mondani jó példákat - jól megszervezett szakmai szolgáltatásra, jól megszervezett továbbképzési rendszerre -, de azt is látjuk, hogy ez nem általános. Az állam fenntartóként megteheti, hogy a saját intézményeiben magasabb színvonalat, egyértelműbb szakmai

követelményeket, nagyobb esélyegyenlőséget teremtsen. Hozzá kell tennem, hogy erre egy fillérrel több pénzt nem fog felhasználni, mint amennyit ma az önkormányzatok iskolafenntartásra költenek. Nem arról lesz tehát szó, hogy itt majd egy gyerekre az állam 7-800 ezer forintot fog adni - erre pénze sincsen -, hanem azt a pénzt, amit ma közforrásokból egy-egy gyerekre költünk, közvetlen állami támogatás és önkormányzati források formájában, lehet eredményesebben, hatékonyabban használni a közoktatásban.

ELNÖK: Befejezte, államtitkár úr?

ARATÓ GERGELY: Bocsánat, hogy ezt én is így közbevettem, de állandó vitakérdés.

ELNÖK: Természetes, folytassuk, bár felhívom a figyelmet, hogy egy felvetésre körülbelül háromszoros időkeretben válaszol a kormányzat. Így gazdálkodjunk tehát a további idővel - ez vics volt.

KŐRÖSINÉ DR. MERKL HILDA: Köszönöm szépen a szót. Miniszter úr említette, hogy rendszergondolkodás vezette az ötlet kitalálásában, illetve publikálásában. Ez a rendszerszemlélet, azt hiszem, azt is lehetővé teszi, illetve talán szükségessé, hogy az elmúlt időben, amit láttunk az állam szerepéről, illetve feladatvállalásáról, illetve bizonyos pontokon az állami feladatok elhárításától az ehhez kapcsolódó tulajdonokhoz való viszonyról, az mindenképpen elgondolkodtatja az embert.

Az is igaz, hogy ezek a nemzetközi mérések - a PISA és a többi - valóban adnak jelzést arra, hogy változtatni kell, de nem feltétlenül a fenntartók szerepét tükrözi vissza a sikertelenség vagy éppen a sikeresség ezeknek a méréseknek az eredményeiben. Amit említettek, örömmel hallottam, hogy a régiók egyéb problémáit, amelyek számosak, nem tudja az oktatás megoldani. Az állami szerepvállalással az iskolarendszer fenntartásában ezt messze nem lehet megoldani, bár lehet ez egy jó lépés, és valóban vannak erre jó megoldások.

Ami elgondolkodtat, az az önkormányzati iskolák helyzete. Tizenhat év önkormányzati képviselőség után mondom: azon túl, hogy az önkormányzatok a demokrácia fontos pontjai, egy olyan viszony, egy olyan ragaszkodás alakul ki az önkormányzatok jelentős részében a saját helyi ügyekhez - és itt a gyerekek kötődéséhez, ha tetszik a lokálpatriotizmushoz való viszony nagyon fontos -, és ha itt nem kapnak támogatást az önkormányzatok egy más típusú feladatfinanszírozásban, elveszhet ez az attitűd, és ez hosszú távon rendkívül sok problémát okozhat. Vannak pozitív és negatív példák is erre, de ha az állam szerepvállalása a fenntartói vonalon megerősödik, ezzel párhuzamosan el kell gondolkodni azon, hogy az önkormányzatok esetében hogy lehet erősíteni, hogy ők a vállalt iskolájukat az előbb említett célok érdekében megtarthassák. Például úgy, hogy az oktatásra adott normatívát csak oktatásra lehessen használni - ahogy Borika mondta.

Miniszter úr említette, hogy azonos kerettanterv alapján dolgoznak majd ezek az állami iskolák az átjárhatóság érdekében. Van ebben erő is, de én azt hiszem, az egységesítés maximális lehetősége a szabadság megtartása mellett magában a Nemzeti alaptantervben is benne van. Tudomásom szerint egyházi fenntartók sehol nem kötik meg a kerettantervet. Az alapítványiaknál nem tudom, hogy van, de a négy történelmi egyház vonatkozásában a fenntartók nem kötik meg. Mint tanár, úgy gondolom, hogy itt azért ezt a szabadságot meg lehetne hagyni, merthogy ezekkel a kényszerpályákkal nemcsak az átjárhatóságot lehet biztosítani - ami

egyébként százalékosan nem olyan nagy -, hanem ideológiai és egyéb más pályákat is kényszeríteni lehet, amit nagyon jó lenne, hogyha még gondolatban is elkerülnék.

Az alapötletet tehát nagyon jónak tartom, skandináv és német példákat látva, mindazonáltal a jelen helyzetben, amiben Magyarország és egész Európa van, az oktatás nagyon nehéz időket élt át, és konzervatív rendszerként nehezen veszi a változásokat. Azt gondolom, hogy ezt most így, hirtelenjében bevezetni nem szabad. Erre időt kell hagyni, és nagyon is fontosak azok a részletkérdések, amelyekkel alátámasztva felelősen dönthetünk, mert több százezer gyerek életéről van szó, és nem lehet az ország jelenlegi helyzetében, ennyi bizonytalanság mellett egyik pillanatról a másikra ekkora változtatást iniciálni.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük. Kormányzati oldal!

KAJTÁRNÉ BOTÁR BORBÁLA: Nincs is arról szó, mint hallottátok, hogy azonnal bevezetnénk ezt a rendszert. Azt mondanám, hogy készen vagyunk a csontvázval, a husikát ti rakjátok most rá, nem fordítva, hogy ebből az első körben a létező legjobbnak tűnő rendszer legyen, ami szintén nyilván változni fog számtalan ponton, amikor a gyakorlatot meglátjuk.

Azt gondolom, hogy a lokálpatriotizmus nem feltétlenül az iskolafenntartás mibenlététől függ, mert Magyarországon a hagyományörzés legjobb, legszélesebb körű művelése a 70-es évekhez köthető, amikor egységes tanácsrendszer volt Magyarországon. Úgy gondolom, számtalan helyen voltak honismereti körök, néptáncmozgalom és egyebek. Azt gondolom, a lokálpatriotizmus nem feltétlenül az iskola fenntartójának mibenlététől függ tehát. Azt meg nem gondolom, hogy az állam olyan fenntartó lesz, hogy ha egy matyó településen van egy iskolája, akkor nem fogja beiktatni a honismereti órákra, az osztályfőnöki órákra azokat az alapvető tudnivalókat, amiket egy helység népszokásairól illik tudni akkor is, ha valaki ott született, meg akkor is, ha ott akar élni - mert a jó ízlés ezt így kívánja.

Azt sem gondolom, hogy egy település lakosainak nem lesz valamilyen módon véleménynyilvánítási joga - különösen azért mondom, mert, mint említette miniszter úr, törvényeket nem nagyon akarunk változtatni. A véleménynyilvánítási jog számtalan pontján megtalálható egy intézmény fenntartásának, működtetésének.

A kerettantervnél azt gondolom, valamit félreértettetek. Ma van egy Nemzeti alaptanterv, az iskolának van egy pedagógiai programja, ami meghatározza, hogy milyen módon tanít, és ehhez választhat a kerettantervek közül - feltehetően nem 173 ezer közül, hanem ami illeszkedik a pedagógiai programjához -, és ezt lebontja helyi tantervvé. A helyi tanterv mindenképpen annak az alkotóműhelynek, pedagógusközösségnek a munkája lesz, ami mégis valahol tükrözi mindezeket, egészen a NAT-ig mint kimenetszabályozásig, és e szerint kell majd működnie. Senki nem kívánja - még ez az országos pedagógiai szakmai szolgáltató sem - a helyi tanterveket, óravázlatokat és egyebeket elvenni. Természetesen segít, ha ez igény. De azt nem gondolja senki, hogy majd az ottani iskolai közösség helyett valaki az ottani tanterveket el fogja készíteni. Nem is tudnánk. Az enyémet se tudta matek-fizika szakos koromban Arató Gergő megcsinálni... *(Arató Gergely: Mert én akkor még óvodába jártam. - Derűltség.)*

ELNÖK: Kérdezem, hogy a szakmai oldal részéről kíván-e még valaki szólni.

PECSENYE ÉVA: Nagyon röviden én is szeretnék. Tényleg nagyon rövid a kérdésem. Ki pályázhat: a fenntartó vagy az intézmény pályázhat, hogy ő ebbe a körbe szeretne bekerülni?

ARATÓ GERGELY: Egyértelmű: a fenntartó.

PECSENYE ÉVA: Hogyha a fenntartó pályázik az egyik intézményével, nem vezethet-e ez konfliktushoz, hogy miért pont azzal az intézménnyel, nem válik-e abban a régióban az feszültségek színterévé?

A másik pedig az, hogy vannak-e valamiféle előírt kritériumok, hogy szegény iskola legyen, hogy ilyen legyen, hogy olyan, tehát vannak-e előírások, hogy hogyan pályázhat a fenntartó? Ennyi a kérdésem, nem akarom rabolni az időt.

ARATÓ GERGELY: Ez valóban egy kérdésszerű kérdés volt, tehát rövid választ tudok adni. A fenntartó pályázhat. Valamiféle kritériumokat meg kell ugyan határozni, de ezek nem lehetnek merev kritériumok, mert minden eset más, és lehetnek különleges indokok és okok. Hogy egy ilyet mondjak, például elképzelhető, hogy van a fenntartónak olyan intézménye, ami nem a településhez kötődő feladatot lát el, és ennek az egyedi átvétele is indokolt lehet, de általánosságban az a szándék, hogy ne hagyjuk mazsolázni a fenntartókat. Nem hogy egy fenntartónak ne vegyük át külön intézményét, hanem adott esetben arra törekszünk, hogy lehetőleg legalább mikrotérségi szinten vegyünk át intézményeket. Ez nem irreális, nálam már jelentkezett olyan mikrotérség, aki azt mondta, úgy gondolja, hogy hozza az egész rendszerét - mert ez segít elkerülni például azt a valós veszélyt, amelyik a rendszer szegregálódásához és szegényiskolai rendszerre alakulásához vezethet. Magyarán, a száz intézmény nem feltétlenül azt jelenti, hogy az ország minden területén, Battonyától Nemesmedvesig átveszünk száz intézményt. Könnyen lehet, hogy ebben olyan típusú megközelítéseket fogunk alkalmazni, hogy kiválasztunk néhány térséget, ahol elindul, vagy éppen kiválasztunk egy olyan intézménytípust - lehet, hogy nem ez lesz a vége -, például a kollégiumokat vagy azok egy részét - csak azért mondom, mert maga a kollégiumi szövetség régóta követeli, alappal -, ahol elindulhat az ilyen típusú rendszer. Hosszabb távon a teljes országos hálózat kiépítése a cél, amelyikben megint csak hosszabb távon valószínűleg nem kizárólag állami fenntartású intézmények vesznek majd részt, hanem a rendszerhez az intézményfenntartást megtartva csatlakozó önkormányzati fenntartók is.

PECSENYE ÉVA: Értem. Még egyetlen kérdés: van-e további garancia ezeknek az intézményeknek a támogatására? Hány évre van garancia - mert azt hallottuk, hogy ebben az évben igen.

ARATÓ GERGELY: Erre a kérdésre kétféle válasz adható. Az egyik arra vonatkozik, hogy valamiféle garancia nyilván szerepel a megállapodásban, de legyen egyértelmű: itt átadja az önkormányzat a feladatot, ami ettől kezdve az állam feladata, ő látja el. *(Dr. Dobos Krisztina: És ha megszűnik az állam?)* Akkor együtt megkoszorúzzuk a Lenin-szobrot - de azt gondolom, ez mostanában nem várható.

ELNÖK: Továbbléphetünk? Szakszervezetek!

DR. GYIMESI LÁSZLÓ: Köszönöm a szót. Valóban rövid leszek, nem is kérdést szeretnék feltenni, hanem véleményt mondani, hangsúlyozva, hogy abban a kellemes-kellemetlen helyzetben lehet mindezt elmondani, hogy ez egy olyan beszélgetés, aminek során jóformán minden hozzászólóval mindig egyet lehet érteni. A vélemények és azok ellenkezője is általában

igaz. Mindez azt jelzi, hogy itt még rengeteg munka vár ránk, hogy ebből egy olyan dolog születhessen, ami mindenkinek hasznára válik.

Egyetlen elemet szeretnék kiragadni az egész elképzelésből, lévén szakszervezeti tisztségviselő, ami érthetően kevesebb hangsúlyt kap: a munkaerőpiacra, az oktatás munkaerőpiacára egy ilyen típusú intézkedés a mai körülmények között milyen hatást gyakorolhat, és milyen hatást gyakorolna? Azokból a gondolatokból, amelyeket immár másodszor volt alkalmam miniszter úrtól hallani - és ha hozzávesszük azokat az ismert filozófiákat, amelyek nap mint nap kérdőjelezik meg az állam ilyen-olyan szerepvállalását, költségvetési pozícióit a legkülönbözőbb nagy rendszereknek -, azt gondolom, erősíti a munkavállalók pozícióját egy meglehetősen bizonytalan költségvetési és az állam szerepét is jelenleg tisztázó viszonyrendszerben. Tudom, hogy ez rendkívül messze visz mindazoktól a szakmai kérdésektől, amelyek joggal fontosabbak és előbbre valók azok számára, akiknek az a feladatuk, hogy ezzel foglalkozzanak, de én megpróbálom most saját magamat leegyszerűsíteni, és arra a kérdésre próbálok választ kapni, amit esetleg tőlem kérdeznének meg pedagógusok, kollégák, hogy vajon egy ilyen fajta változás hátrányt vagy előnyt jelenthet egy foglalkoztatás biztonsága, a munkahelyek megőrzése, ezek finanszírozásának stabilitása szempontjából.

Annak alapján, amit a szóbeli tájékoztatóból megismerhettünk, nekem az az érzésem, hogy ez inkább előnyöket tartalmaz, mint kockázatokat rejt. Persze, erre világosabb választ csak akkor lehet adni, hogyha mindezt írásban és vitára alkalmas módon látjuk. Úgy gondoltam azonban, hogy ezt a néhány mondatot mindenképpen érdemes elmondani, mert ez talán kevesebb figyelmet kapott. Ma, egy válságos helyzetben, amikor a költségvetés naponta veszíti el a pozícióit, nem tudom, mivel kell szembenézni, nem is kívánom megjósolni, de minden olyan mozdulat, amikor az állam vagy képviselője kinyilvánítja azt a szándékát, hogy munkahelyeket - jelen esetben iskolai munkahelyeket - akar megőrizni, a magam részéről mindenképpen támogatandónak tartom.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Kíván reagálni a kormányoldal?

KAJTÁRNÉ BOTÁR BORBÁLA: Egy mondattal igen. Azért köszönöm, amit mondtál, Laci, mert a tárgyalások során volt olyan pillanat, amikor ezt megkérdőjelezték, holott valóban ilyen szándékunk van. De egy dolgot hozzá kell tennem. Egy bizonyos felmérés szerint ma Magyarországon 1024 képesítés nélküli pedagógus van még mindig a rendszerben. Emlékeztetni szeretnék néhány embert, aki tudja, hogy a képesítési rendelettel mikor kísérleteztünk először, és mikor járt le utoljára. Minden iskolában van legalább egy betöltetlen pedagógus álláshely - én olyanokat mondok egyébként, aminek utánanézhettek, talán még a honlapunkon is, ha nem is minden elemének -, és minden iskolában rendkívül heterogén módon oszlik meg a pedagógusok leterheltsége. Van egy szűk kör, akinek nagyon erős a leterheltsége, és van egy olyan kör, amelynek a leterheltsége alig éri el a minimális kötelező órák számát. Ezt látni kell.

Azt gondolom, hogy ha ezeken a feszültségeken is tud majd segíteni egy szabályozott állami iskolai szolgáltatás - ahol nem attól tesszük függővé a pedagógus alkalmazását, hogy kinek a rokona, bocsánat, hogy ezt mondom, hanem attól, hogy a munkáját minőségi módon elvégzi-e -, akkor talán tisztulni fog ilyen szempontból a kép. De csak ezen a területen, mert beleszólási jogunk másutt ebbe nincs.

ELNÖK: Köszönjük. A szakszervezeti oldalról kíván-e még valaki szólani?

KERPEN GÁBOR: Elnézést, ha egy kicsit hosszabb lennék. A miniszter úr együttműködést kért a Közoktatás-politikai Tanácstól mint tanácstól. Azt gondolom, a legkevesebb lett volna akkor az, hogy a minisztérium is együttműködően viselkedjék, hogy legalább letegyen valamilyen anyagot a Közoktatás-politikai Tanács elé, és ne csak szóbeli előterjesztést kapjunk. A szóbeli előterjesztésben azért jelentős ellentmondások voltak.

Csak egy példát hadd mondjak! Amikor a miniszter úr a szakszervezetekkel találkozott - a jogalkotásban is előtérbe kerül most -, a komprehenzív iskolát helyezte előtérbe, most meg azt halljuk, hogy a 4+4+4-es rendszert preferálja a minisztérium. *(Kajtárné Botár Borbála: Ki nem ejtette a száján!)* De, igen.

Azt gondolom, az is az együttműködést szolgálta volna, legalábbis jelzés lett volna rá, hogy ha mondjuk egy szervezet, jelesül a PDSZ lead tizenhat kérdést február végén, akkor arra legalább itt kapjunk mindegyikre választ. Ez nem történt meg. Míg mi komolyan vesszük a minisztérium felvetéseit, azt szeretnénk, hogy komolyan reagáljon erre.

A szakmai oldal most megkérdezte, hogy hogy tudja elérni ez a rendszer, az állami fenntartású közoktatási intézmények hálózata azt a célt, hogy átjárható legyen - hogy a miniszter urat idézzem - Miskolctól Zircig. Erre nem kapott választ. Azt a választ kaptuk, hogy 100-200 intézmény lesz az első körben. De kaptunk kiegészítésül az államtitkár úrtól egy ennél bővebb választ, ami végülis a gondolkodást egy irányba viszi: hogy a rendszerhez majd később lehet csatlakozni önkormányzati fenntartású intézményeknek. Nem állami fenntartással, hanem önkormányzati fenntartással, valamilyen rendszerhez. Ebből a szempontból úgy gondolom, hogy az együttműködéshez két fél kell.

Azt gondolom, korábban ez a papír, biankó volt, csak annyit tudtunk, hogy mi a célja az állami fenntartású intézmények hálózatának, ezt a két célt hallottuk, most már egy kicsit részletesebb, tehát egyre több minden kerül rá. De, ahogy mondtam, vannak ebben ellentmondások.

Kérdés például, hogy nyilván a fenntartó döntheti el - ez egy újabb kérdés, tehát nem tartozik a tizenhatba, amire nem kaptunk választ -, hogy mely helyi tantervet támogatja, vajon ezekben a helyi tanterv...

KAJTÁRNÉ BOTÁR BORBÁLA: Nem tudom, miről beszélsz!

KŐRÖSINÉ DR. MERKL HILDA: Ezt a miniszter úr mondta.

KERPEN GÁBOR: Mert a fenntartó dönti el a jelenlegi rendszerben, hogy milyen helyi tantervet hagy jóvá.

KAJTÁRNÉ BOTÁR BORBÁLA: Kerettantervről beszélt a miniszter úr, nem helyi tantervről.

KERPEN GÁBOR: A közoktatási törvény szerint a fenntartó hagyja jóvá a helyi tantervet. Vajon milyen normák alapján hagyja jóvá majd a fenntartó? Egységes lesz ez minden általa fenntartott intézményben, vagy nem lesz egységes? Egységes norma lesz azzal kapcsolatban, hogy mekkora az átlagos osztálylétszám vagy nem? Hiszen a jelenlegi rendszerben az átlagos osztálylétszám meghatározza a szükséges pedagóguslétszámot. Hogyan lehet

garantálni - akár mikrotérségben, ahol jelenleg van mondjuk két oktatási intézmény, és az egyik épület olyan rossz állapotban van, hogy oda nem lehet gyereket beengedni -, hogy a gyerek a másik oktatási intézménybe jár, ami a szomszéd faluban, vagy esetleg messzebb van? Hogyan lehet azt garantálni, hogy ha az állam átvesz egy intézményt, ahol az épület egyáltalán nem fenntartható - mikrotérségtől függetlenül -, hogy azt az épületet fenntartsa valaki? Az állam nyilván nem akarja fenntartani, hiszen erre nem akar költeni - hogy a miniszter urat idézzem: nem akar meszelésre költeni, különösen hogyha az nem elegendő. Akkor azokkal a gyerekekkel vajon mi lesz? Előfordul-e majd az, mint ami a középfokú oktatásban gyakorlat, hogy ha a települési önkormányzat leadja a feladatot, és csak a feladatot veszi át a magasabb szintű önkormányzat, akkor szétosztják a gyerekeket akkor is, ha esetleg nem férnek be abba az épületbe, amibe tennék őket?

Ilyen elemekre ebben a pillanatban nincs garancia. Ezért gondoltam, hogy jobb lett volna, ha írásban kapunk valamilyen anyagot.

Ami a finanszírozást illeti, most már kezdem sejteni, milyen finanszírozási forrást fog használni az aktuális kormányzat - nem hiába volt, hogy ennyi ideig itt ültünk: 2013-tól az EU-s forrásokat. Ezt mondta a miniszter úr, hogy...

KAJTÁRNÉ BOTÁR BORBÁLA: Álljon meg a menet! Gábor, bocsáss meg, ebbe most már bele kell szólni! Miniszter úr egyetlen szóval nem mondta, hogy az iskolák fenntartásához EU-s forrásokat használna föl. Azt mondta, hogy a jelenlegi pályázatok 2013-ban lejárnak, 2011 után nem is lehet ilyeneket kezdeni. Tiszta helyzet van tehát. Nem arról kell beszélünk, hogy az állami iskolák elveszik-e a korábbi pályázók elől. Ne haragudj, békésen...

KERPEN GÁBOR: Én meg ezt nem mondtam.

KAJTÁRNÉ BOTÁR BORBÁLA: Ezt mondta el!

KERPEN GÁBOR: Én nem mondtam, hogy elveszik.

KAJTÁRNÉ BOTÁR BORBÁLA: Tiszta helyzet van. Nem kell attól tartani, hogy egy vegyes felvágottban az állami iskolák vetélkednek az önkormányzatiakkal. Arra szeretnék kérni, hogy ha a minisztert idézed, vagy bármelyikünket, akkor azt tedd pontosan, ne úgy, hogy annak ilyen sanda oldalvize legyen. Hiller István egy szóval nem mondta azt, hogy az állam feladatait EU-s pályázati pénzekkel kelljen... *(Kerpen Gábor: Én sem mondtam.)* kelljen kiváltani.

ELNÖK: Úgy tűnik, hogy a levezető elnök gyengesége miatt oda-vissza párbeszéd alakult ki, ami nem szerencsés. Arra kérem a szakszervezeti oldal képviselőjét, illetve felszólalóját, tekintettel arra, hogy még sokan szeretnének szólni, egy picit rövidítsen.

KERPEN GÁBOR: Én csak jelzem, nem mondtam, hogy csak ebből a forrásból kívánják fenntartani. Merthogy tudom, hogy működtetésre nem lehet EU-s forrásokat felhasználni, csak fejlesztésre.

Azért van még itt két dolog. A pedagógusok helyzetéről már beszéltem. Az egy dolog, hogy közalkalmazottak. De a pedagógusi létszámot az határozza meg a jelenlegi rendszerben, hogy mennyi az átlagos osztálylétszám - kérdés, hogy az állami fenntartásában mi lesz -, illetve

hogy a fenntartó mennyi plusz tanórán kívüli tevékenységet finanszíroz. Azt gondolom, hogy ez egy nagyon fontos kérdés, mielőtt erre az egyre bővülő papírra végül valaki az aláírását adja. Abban mindenkinek igaza van, aki azt mondja, hogy a tanárok tanórán kívüli tevékenysége meghatározó az oktatás-nevelésben, az esélyegyenlőség bővítésében. De még nem hallottunk arról - ezért is kérdezem most meg -, hogy vajon a tanórán kívüli tevékenységre milyen időkeretet biztosít ezekben az intézményekben.

A kormányoldalnak mondom: most nem hoztam szóba, hogy esetleg máshonnan von el forrásokat, és nem is akarom most szóba hozni.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük. Kormányoldal!

KAJTÁRNÉ BOTÁR BORBÁLA: Az én időmben, amikor még tanítottam, meg szakszervezeti vezető voltam, minden iskolának volt alapító okirata. Úgy hallottam, hogy ezt a közoktatási törvény megköveteli. Ebben az alapító okiratban meg határozva, hogy ilyen osztályokat indítanak, milyen évfolyamokon, mekkora osztálylétszámmal, meghatározták azokat az óraszámokat, amelyeket a kötelező, illetve amelyeket a nem kötelező órákra fordítanak. Feltehetően annak az intézménynek, amelyet az állam átvesz, a tárgyalások során vagy marad az alapító okirata, vagy némi módosítással veszi át az új fenntartóm, és ennek megfelelően fogja kialakítani abban az intézményben a struktúrát, a szerkezetet, és ezt a szerkezetet aztán feltehetően anyagilag is finanszírozza. Nem gondolnám, hogy ez más módon történne, mint akár az önkormányzati iskolákban, akár más fenntartóknál

Mint miniszter úr elmondta, az alap állami normatíva, amelyet bármely fenntartó megkap, ezekre az állami iskolákra is vonatkozik. E mellett lesz egy olyan állami kiegészítő normatíva, amely feltehetően hasonló módon képződik, mint az egyházi kiegészítő normatíva, amelyet ezek az intézmények megkapnak. A különbség csak az lesz, hogy ezt maradéktalanul megkapják azok az intézmények. Természetesen hozzá szeretném tenni, hogy ahol a különféle megállapodások alapján az önkormányzat még külön feladatokra valamilyen összegeket beletesz az iskola működésébe, ott lehet ez a kiegészítő normatíva kevesebb, ahol pedig olyan nagyon szegény önkormányzat van, hogy semmivel nem tud hozzájárulni az iskolájához és a településén élő gyerekekhez, ott lehet, hogy egy picikével többet fog odaadni, mert ennek a fenntartónak a kompetenciája.

Abban az esetben, ha egy iskola olyan állapotban van, hogy azt a fenntartó elhanyagolta, de a feladatot el kell látnia, nyilván meg fogja kérdezni tőle a tárgyaló fél, hogy ki bírja-e stafírozni azzal, hogy rendbe szedi az iskoláját. Természetesen, ahogy az előbb elmondtam, majd kötnek egy megállapodást, hogy milyen feladatai lesznek a tulajdonosnak, vagy átadja tulajdonszerűen is az államnak. Amennyiben nem tudnak megállapodni, milyen paraméterek mellett működik tovább az iskola, mint azt miniszter úr elmondta, minden marad a régiben. Nincs harag, csak a régi fenntartó megtartja az iskoláját, és azt csinál vele, amit jólesik. Merthogy ez egy egyezség, aminek része, hogy az egyik tárgyaló fél, aki feladatokat kíván átadni, milyen feltételekkel adja át, a másik meg, aki a feladat átvételén gondolkodik, milyen feltételekkel veszi át.

A miniszter úr is elmondta, én is elmondtam, és te többször hallottad, Gábor, hogy ez egy csontváz - én fogalmaztam így, miniszter úr nem így fogalmazott -, egy olyan ötlet, amin mi, akik régen nem vagyunk már gyakorló szakemberek, csak irányítók és jogszabályalkotók, elkezdünk dolgozni a magunk szűkös eszével. Ehhez kérjük azoknak a szakmai, érdekképviseleti és egyéb

szervezeteknek a segítségét, akik a mai napig is a gyakorlatban látják azokat a finomhangolásra váró feladatokat, amelyek ahhoz kellene, hogy az első iskolákkal el tudjunk kezdeni tárgyalni. Ebből adódóan nem tudunk írásos anyagot adni, nincs is értelme. Nem vagyok hajlandó minden héten gyártani egy kicsivel bővebbet - bocsánat, hogy egyes szám első személyben beszélek -, hanem amikor majd látunk egy olyan anyagot, ami első körben mindenkinél meg van merítve, és látjuk, ki mit tett hozzá, min kell változtatnunk, mi az, amiben még további munkákra van szükségünk, akkor leteszünk egy írásos anyagot. Gábor, te is hallottad, azt mondta a miniszter úr, hogy feltehetően a tavaszi szünet végére lehet ebből egy olyan írásos anyag, amit már vállalunk.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. A szülői oldal részéről?

ARATÓ GERGELY: Bocsánat, elnök úr, egy rövid mondatot tennék hozzá! Azt gondolom, volt miniszter úrnak egy nagyon figyelemre méltó mondata, ami arról szólt, hogy ez a típusú nyitott kialakítása a programnak - tehát az, hogy a kezdetektől bevonjuk a szélesebb szakmát -, egy újfajta politikai kultúrát követel meg. Nagyon szeretném, hogyha ebben előbb-utóbb a PDSZ is a partnerünk lenne.

ELNÖK: Akkor most jöjjön a szülői oldal!

SIMONNÉ TOLDI ÁGNES: Köszönöm a szót, elnök úr. Két kérdést szeretnék föltenni.

Az első, hogy az állam által fenntartott intézményekben lesz-e saját konyha. Ugyanis az önkormányzatok... (*Kajtárné Botár Borbála: Édes Istenem!*) megszüntették, és nagyon sokszor előfordul, hogy vagy középiskolai konyhában főzött ételt visznek az óvodásoknak, vagy az óvodában főzött ételt viszik a középiskolába, ami a korosztályoknak nem megfelelő.

Lesz-e egységes esélyegyenlőségi szabályzat az állami iskolákban? Nagyon sokat hallunk az esélyegyenlőségről.

Az Országos Szülői Érdekképviseleti Tanács egyeztetése alkalmával is jeleztük, hogy alkotmányos garanciát kérünk az ingyenességre. Minden, ami a közoktatási törvényben és a szakképzési törvényben fel van sorolva (*Arató Gergely: Benne van az alkotmányban!*), az iskolába való utazás és ingyen tankönyv. Az alkotmányt ki kell egészíteni, miután abban az szerepel, hogy ingyenes az általános iskolai oktatás.

Ugyanakkor szeretnénk javasolni, hogy az állami fenntartás legyen kiterjesztve óvodákra, kollégiumokra és szakképző intézményekre is. A szakképző intézmények esetében van a legtöbb probléma, az esélyegyenlőtlenséget ott élik meg leginkább a diákok. A kollégiumok esetében viszont szeretnénk elérni - korábban a Kollégiumi Szövetséggel többször is beszéltünk erről -, hogy legyen arra lehetőség, hogy a helyben lakó általános iskolás gyerek bekerülhessen a kollégiumba, ha a szülei, a családi háttere nem biztosítja a feltételeket a tanuláshoz.

Szeretnénk kérni, hogy a tanulószervezés legyen kiterjesztve a tisztekre és a tanműhelyekre, az esélyegyenlőség érdekében, hogy minden tanuló megkapja azokat a juttatásokat.

Meggondolandó ugyanakkor, hogy a jelenleg érvényben lévő szöveges értékelésen hogyan lehetne egyszerűsíteni. Sajnos, a szülők zöme nem tudja értelmezni, amit megkap az iskolától. Nem gyerekekre, nem személyre szabottan szól ez a szöveges értékelés. Ezt szeretnénk megfontolásra javasolni. Köszönöm.

ELNÖK: Van még a szülői oldalon? *(Nincs.)* A kormányzat kíván válaszolni?

ARATÓ GERGELY: Az ingyenes oktatásra elég erős alkotmányos garancia van: maga az alkotmány ugyanis. A tankötelezettség ingyenessége alkotmányos jog. Őszintén szólva, biztosan lehet vitát nyitni arról, hogy ez milyen módon terjedjen ki, de ennek az állami intézményfenntartáshoz nem sok köze van. Mind a közoktatási törvény, mind az alkotmány vonatkozik természetesen az állami intézményekre is.

A felvetés nem alaptalan, és értem, hogy miből származik, merthogy nem ugyanaz a feladat, mint az önkormányzat esetében. De mivel itt az állam az önkormányzat feladatát veszi át, ugyanazokkal a szabályokkal is veszi át, mint az önkormányzat. Tehát ebben nincs probléma.

A többi kérdés olyan lényeges részletkérdés, amit adott esetben egyenként kell és lehet rendezni. Az tudom mondani, hogy az állam valószínűleg nem fog konyhát építeni minden intézményhez, ahol ma nincs.

(Kajtárné Botár Borbála távozik.)

Ez nem volna sem ésszerű, sem célszerű. Ugyanakkor például természetesen, hogyha az önkormányzati konyha marad, aki praktikus módon szállítja az ételmezt - csak azért mondom, mert nagyon kézzelfogható példa arra, hogy mi lehet az értelme az állami intézményfenntartásnak -, akkor természetesen egy megállapodás rögzíti, hogy hány forintért hány kalóriát. Azt talán nem feltétlenül, hogy milyen legyen a kifli görbülete, de hogy miféle étel, az itt egy rögzíthető helyzet. Talán azért érdemes megemlíteni, mert egy önkormányzati konyha és önkormányzati iskola esetében, ahol mindkét fél az önkormányzatnak kiszolgáltató, ez nem feltétlenül rendezhető el ilyen rendszerszerűen. Persze csöndben mondom, hogy én már láttam szerződés alapján ellátott diákétkeztetést, és ott se volt mindenki meggyőződve arról, hogy ez egy tökéletes megoldás. De ezek rendezhető és rendezendő ügyek. Egy sor ilyen praktikus ügy van, amit végig kell beszélnünk. Az oktatás összes problémáját azért vélhetően nem fogja megoldani az állami intézményfenntartó belépése. Abban nem reménykedem, hogy a tanulószervezetek egyébként létező problémáját itt kell vagy lehet megoldani.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. A diákszervezetek következnek, és átadom egy pillanatra az elnöklést, mert én is szeretném elmondani a véleményemet.

(Az ülés vezetését Fábrián Tiborné veszi át.)

HANTI VILMOS: Gondolom, te meg megadod nekem a szót...

ELNÖK: Természetesen, parancsolj!

HANTI VILMOS: Köszönöm.

Annyit szeretnék az egészszel kapcsolatban elmondani, hogy én rendkívül jelentős, fontos napirendnek tartom, és nagyon üdvözlöm, hogy a minisztérium ezt így tálalta elénk. Kifejezetten nagy erénye ennek. Van itt ugyanis egy gond, egy probléma, amire próbál a minisztérium megoldást találni. Gyakorlatilag azt tabut próbálja megtörni, hogy a rendszerváltás után akár egy ilyen kérdéshez is hozzányúljunk. Lennének mások is: a parlament létszáma, az önkormányzati képviselő-testületek létszáma - hadd ne soroljam -, és nagyon fontos, hogy ez egy lehetőség. Ha úgy tetszik, egy tőkeerős versenytárs jelenik meg az iskolafenntartásban - reménykedjünk benne

legalábbis, hogy az -, és ilyen módon azt a palettát bővíti, amivel rendelkezünk. Én ezt nagyon pozitívnak tartom, ugyanakkor azt is fontos belátnunk, hogy akkor tudunk átmenni a folyón, ha odaérkezünk a hídra. Itt tehát egy koncepció alapjait hallhattuk, és az első pillanattól kezdve mondhatjuk róla a véleményünket, ha úgy tetszik, közösen formálhatjuk. Azok a fölvetések, hogy lesz-e kilincs az ajtón, úgy gondolom, sokkal későbbi gondolkodás eredményei lehetnek. Most az alapkérdéseket kellene tisztáznunk. Ilyen módon a diákoldal - kapcsolatban vagyunk több diákszervezettel is - kifejezetten üdvözli ezt a lehetőséget, mert minden ilyen versenyhelyzet talán erősítheti a diákok nevelésének-oktatásának a minőségét, lehetőségeit.

Itt nyilván vannak ellenérdekek, ezeket nyilván valami módon konszenzusra kellene hozni a későbbiekben, elérve, hogy minél több támogatója legyen ennek a kérdésnek. De magát a fölvetést, hogy gondolkozzunk rajta, és próbáljunk ehhez támogatókat szerezni, a diákoldal üdvözli. Azt gondolom, nem is az a célja a mostani tanácskozásunknak, hogy részletekbe belemerjünk. Ha valóban lesz egy írásos anyag egy következő fordulóban, ahhoz nyilván hozzá tudjuk tenni a diákérdekeket. Köszönöm szépen.

(Az ülés vezetését Hanti Vilmos veszi át.)

ELNÖK: A kormányzati oldal kíván-e szólni?

ARATÓ GERGELY: Nem kíván a kormányzati oldal reagálni.

ELNÖK: Az önkormányzati oldal következik.

DR. SÁSKA GÉZA: Köszönöm szépen a szót, elnök úr.

Tisztelt Tanács! Azzal kezdeném, hogy itt léptékproblémák sokaságával kell először megbirkózni, hiszen olyan ügyektől, hogy mi lesz a konyhával és ott hogyan fognak főzni, addig terjed a probléma, hogy a központ és a helyi hatalommegosztás egyensúlya sérül-e, ami alapvetően a magyar demokrácia berendezkedésének a kérdése - amit lehet könnyedén versenynek tekinteni, hogy egy rendszer hogy működik -, befejezve azzal a középső színttel, hogy olyasmire szól az ígéret, ami nem a saját hatásköre, két tekintetben: egyfelől a költségvetésről a parlament dönt, másfelől pedig választások jönnek, nem is szólva arról, hogy kormányválság van. Ennek a háromnak az együttes kezeléséből kinek-kinek az intelligenciakvóciense, politikai bátorsága, illetve politikai magatartása, ami ebben a dologban kellene.

Sajnálatos módon, a titkár úrnak nem sikerült elmondania... *(Ambrus István: Bocsánatot kérek érte előre is.)* Én kértem a kimentésemet, merthogy a TÖOSZ pont tízkor tartotta az ülését ugyanebben az ügyben - ezt szeretném ismertetni.

A TÖOSZ-nak az az álláspontja, hogy önmagában az államosítás - a problémára vonatkozik ez még - nem elutasítandó mint filozófiai fogalom, mint tértől és időtől független filozófiai fogalom, ugyanakkor pragmatikus, tehát a politika nem erről szól, ugyanakkor az világos, hogy célszerűbb nem államosításról beszélni, hanem központosításról, hiszem az állam és az egyház közötti választóvonal megmarad, és akkor sokkal célszerűbb a minisztériumi szintű központosítás helyett valamifajta koncentrációról beszélni, nevezetesen a központi, térségi, helyi feladatok szétosztásáról. Az ebben a hármásban való új feladatmegosztások előtt nyitott a TÖOSZ, de ameddig ez nincs meg, sem írásban, sem az állam berendezkedésének ez az új rendje, ami továbbá egy ágazatra vonatkozik csupán, erről érdemben nemigen lehet beszélni, hiszen az a

nagyszerű érvrendszer, hogy az egyiknek több van, a másinak kevesebb, következésképpen a szegénységet osszuk el egyenlően azért, hogy legyen esélyegyenlőség, az a másik költséges szférában, az egészségügyben is megfordul komoly tisztviselők fejében. Ha megváltozik az állam-önkormányzat egyensúlyi viszonya, hatásköri szétosztása és újratárgyaljuk: ám legyen! Ezt tegyük meg, hiszen a rendszerváltáskor mély decentralizáció történt az önkormányzatok és az iskola esetében is, szinkron. Ha egy problémát akarunk megoldani, akkor ezt csomagban, együttesen kell.

Ugyanakkor a TÖOSZ álláspontja szerint néhány elvet fontos fenntartani, amihez ragaszkodunk:

Az első az önkormányzatiság elve, nevezetesen a helyi közszolgáltatásokat választások útján - még egyszer: nem szakmai alapon, hanem szabad, nem korlátozott választások alapján - kell intézni önkormányzati szinten. És hogy most területi, térségi vagy nagyobb térségi vagy regionális szinten, azt bízzuk azokra a finom részletekre, amelyeket a miniszter urak nyilván társadalmi vitában megbeszélnek, hogy hogyan lehet a legjobban megtenni. Ez az első.

A második az, hogy a finanszírozás az önállóság gyakorlásához biztos legyen. Mert mi most azt halljuk, hogy miután a rengeteg kötelező feladat és az önkormányzati elvonások miatt - bocsánat, szakszervezet, ötven százalékos béremelés, amittől kezdve az önkormányzatok mozgástere rossz, most pedig az önkormányzatok, pfuj, micsoda esélyegyenlőtlenséget növelnek -, ezt a helyzetet elkerülendő, a feladatokhoz forrást kell tenni.

A harmadik pedig: garanciákat a világnézeti semlegességre, és garanciát arra, hogy a központosítás, amely az oktatás tartalmára vonatkozik, amit természetesen versenyként is föl lehet fogni, ne legyen ideológiai kontroll létrejöttének lehetősége. Ezek az alapvető elvek, amiket szeretnénk követni.

Néhány apróság még. Az esélyegyenlőség szép szó. Tudjuk, hogy 48-49 környékén hallhattuk Magyarországon az esélyek totális egyenlőségéről, de talán a szociáldemokrata pártok is inkább abból indulnak ki, hogy mi az a különbözőség, ami elfogadható. Induljunk ki abból a különbözőségekből, ami elfogadható! Néhány dolog nem egészen stimmel.

Legelőször az esélyek egyenlősége Klebelsberghez kötődik, aki erős állami intervencióval Szabolcs-Szatmár megyét fejlesztette jelentős mértékben, aránytalanul. Örömmel meghallgatok más forrást, de hogy aránytalanul több mint a hátrányos helyzetű településekre, régiókra, az aluliskolázottakra, ez biztos. Kérdezem, hogy teljesül az esélyegyenlőség, ha vannak állami iskolák, mármint úgy értem, hogy minisztérium által fenntartott iskolák, és vannak nem minisztérium által fenntartott iskolák? Mindkettő kötelező állami feladatot lát el, nincs egyformán finanszírozva. Hol van itt a közszolgáltatáson belül az esélyek egyenlősége? Ezt nyilván meg fogják teremteni.

Az esélyegyenlőségnek még az a fontos eleme, amit tapasztalunk, hiszen központi költségvetésből közel száz iskolát működtetnek. Ez nem kevés: annyit, amennyit első körben szeretnének átvenni. Ezek minisztériumi fenntartású intézmények: rendvédelmi, mezőgazdasági, szociális, és vannak egyetemek, főiskolák által fenntartott intézmények. Ebben megteremtődött a társadalmi egyenlőség? Mi az, amit a minisztérium tett ebben a dologban, hogy ez meglegyen? Nyilván az a versenyhelyzet, amit a diákoldal képviselője olyan kedvesen üdvözölt, ebben a dologban fog működni.

Továbbá azt is világosan kell látni az esélyegyenlőségben, hogy az önkormányzatok az iskolának a testét finanszírozzák, a lelke, amittől az iskola működik, a tantestület saját döntésétől függ. Miért kell akkor az önkormányzatokat ezért, ami esélyegyenlőség a programokban megjelenik? Az esélyegyenlőség a vécék tisztaságában mutatkozik, vagy a konyhában, vagy a

pedagógiai programok különbségében, amikhez semmi közük az önkormányzatoknak, csak annyi, ha hozzátesznek még. Miután az önkormányzatoknak a pedagógiai programok elfogadtatásához kötelező egy külső szakértőt igénybe venni - felteszem, hogy a minisztérium is ugyanezt fogja majd gyakorolni e tekintetben, hiszen mitől lenne más, mint az önkormányzat -, tehát ebben az esetben nincs esélyegyenlőség, ennek az érvelési rendszere nem egészen stimmel.

Vannak a politikában hallatlanul nagy véletlenek, amik időben egybeesnek, és párhuzamosságok vannak. Érdekes módon Pokorni Zoltán, az ellenzék jeles képviselője bejelentette az oktatás államosítását, főleg a kisiskolákban, a központi bérigazgatókat és helyigazgatókat, és ezzel szinkron jelent meg Hiller miniszter úr javaslata. Nyilván ezek nagyon fontos, véletlen egybeesések, de az biztos, hogy ezeknek az egybeeséseknek a konzekvenciái alapvetően a központ és a helyi önkormányzati szint közötti egyensúly megbomlásához vezetnek. Az iskolák szakmai autonómiájának jelentős csökkenése pontosan az egységesítő szándék miatt fog bekövetkezni. Ezek a politikai szándékok nem arról szólnak, hogy itt lesz-e konyha vagy nem, és hogy mi lesz majd a költségvetésben. Ezek kulcsfontosságú, a rendszerváltás eredményeit megfordító kérdések. Olyannyira, hogy az esélyegyenlőség Magyarországon a legnagyobb mértékű - célként nyilván lehet követni - az ötvenes években volt, akkor, amikor a pedagógusokat egyik helyről a másikra rotálták, hogy a tudásbeli különbségeket kiegyenlítsék, nem lehetett buktatni, támogatásokat létesítettek. Az esélyegyenlőség ideológiájához valami módon viszonyulni kell, ehhez az eszközeiben illegitim korszakhoz is.

Zárásképpen a szülői oldalnak mondanám, hogy az ingyenesség igénye is ennek a korszaknak a terméke. Nem költségmentességet jelentett ugyanis a 49-es sztalini alkotmány, hanem tandíjmentességet. Korábban tandíjat kellett fizetni a népiskolában, minden iskolában, ezt szüntette meg az új alkotmány, ez volt a vívmány. Szó sem volt még a költségek teljes állami átvételéről - ehhez nem kell könyvtárba menni, hogy ezt lehessen tudni.

A TÖOSZ álláspontja e tekintetben az, hogy várja az anyagot, ami a minisztérium határozott álláspontja, ezért is nemcsak a TÖOSZ, hanem valamennyi országos önkormányzati szövetség várja, hogy ezen alapvető elvek betartásával hogyan próbálják megoldani ezeket a problémákat. Az elvek a következők: az önkormányzatiság fenntartása a politikai választásokon, az iskolafenntartás és helyi ügyek intézésének fenntartása, ennek teljesítéséhez független források hozzárendelése, a harmadik pedig az ideológiai kontroll létrejöttének megakadályozásának intézményes feltétele. Ez a három, amit kérünk, és utána számos részdologba bele tudunk menni. Például hogy egy kicsinyke önkormányzatnál milyen problémák vannak a véce lehúzójával - de talán egy sokkal komolytalanabb, egy ilyen tárgyalás utáni személyes beszélgetésben, ami a kérdés súlyát illeti, ott fogunk kitérni.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Kormányoldal?

ARATÓ GERGELY: Engedjétek meg, hogy erre viszonylag részletesen válaszoljak, mert nyilván az egyik alapkérdést feszegeti. Lényegében az az alapkérdése, és ebben biztosan van vita köztünk. Itt hadd tegyek egy lábjegyzetet, már csak azért is, mert Kerpen úr rosszállását sem szeretném kiváltani. Éppen azért, mert a dolog műfaja beszélgetés, nagy tisztelettel azt tudom mondani, hogy a minisztérium és miniszter úr álláspontját miniszter úr képviseli. Ehhez képest nyilván bizonyos vonatkozásokban, amit mondok, az egy személyes szakmai vélemény is ebben a vitában. Nem biztos, hogy miniszter úr minden vonatkozásában egyetért ezzel. Tehát így tekintsétek a dolgot, mint ahogy itt ma nem olyan a helyzet, hogy bárki testületi döntésekkel és

felhatalmazásokkal jöjjön. (Dr. Sáska Géza: *Én igen.*) De azért nagyon kíváncsi lennék, hogy a TÖOSZ minden államhatalmi eszmefuttatásról és Klebelsberg Kunóról is alkotott-e véleményt - valószínűleg nem. De majd a végén vissza fogok térni arra, hogy természetesen a TÖOSZ is mint testület alkotott véleményt, nem bizonyos, hogy akár az önkormányzatok, a tagok véleményével teljességgel megegyezik.

Visszatérve arra, hogy mi is az alapkérdés. Kezdjük azzal, ami többször fölmerült, egy pillanatra hadd utaljak rá én is. Mindig vitakérdés, hogy van-e az oktatásnak felelőssége az esélyegyenlőségben, vagy ilyen ez a mi társadalmunk, vegyük tudomásul, és tegyük föl a kezünket. Többségünk, akik az asztal körül ülünk, azt gondoljuk, hogy az oktatásnak van ebben szerepe és van felelőssége, már csak azért is, mert nálunk semmivel sem jobb helyzetben lévő országok - mondjuk Lengyelország vagy Románia is - jóval jobb eredményeket érnek el ezen a területen. Én ajánlom mindenki figyelmébe, hogy Magyarországon nem a fejlettségéhez mérten egyenlőtlenek az oktatási esélyek, hanem a fejlettségéhez és társadalmi helyzetéhez mérten is nagyobbak az oktatási esélykülönbségek, mint hozzánk hasonló helyzetben lévő országokban. A magyar oktatási rendszer bizonyíthatóan és rendszerszinten nagyobb esélyegyenlőtlenséget teremt, mint amit egyébként a hozzánk hasonló helyzetben lévő országok oktatási rendszere.

Hogy ennek vannak fenntartási és finanszírozási okai, ennek viszonylag kiterjedt irodalma van. A második kérdés, hogy ha ez így van, akkor ehhez van-e köze a fenntartásnak. A Zöld könyvet az oktatási kerekasztal tanulmányait, meg háttér tanulmányait emlegették. Ott egy elég világosan lefektetett érvrendszer van a mellett, hogy az 1990-ben kialakított fenntartói és finanszírozási rendszer mi módon járul hozzá ezeknek az esélykülönbségeknek a kialakulásához.

Amit arról mondasz, hogy esélykülönbségek és a demokrácia viszonya, nagy tisztelettel azt tudom mondani, hogy az oktatás szakmai kérdések eldöntése, márpedig ma egy önkormányzat közvetett és közvetlen módon számos oktatásszakmai kérdésben dönt. Ez az általam ismert civilizált országok modelljei közül ritka kivételként fordul csak elő. Még a leginkább önkormányzatinak tekintett Amerikai Egyesült Államokban is, mindannyian tudjuk, elkülönült oktatásirányítási szervezet van szinte minden államban. Nem a megyei tanácsok és nem a helyi képviselő-testületek döntenek oktatásszakmai kérdésekben. Mert, ne haragudj, de a pedagógiai program jóváhagyása oktatásszakmai kérdés, és az messze nem csak arra terjed ki, hogy hány többletórát finanszíroz az önkormányzat: az igazgató kinevezésének, bizony, jelentős oktatásszakmai vonatkozásai vannak - igaz, megosztott vezetői modellekben ezt gyakran kezelik, tehát van egy pedagógiai vezető, és van egy olyan vezető, aki valóban a fenntartói érdeket képviseli. És még végig lehetne követni e mellett az informális beavatkozás számos eszközét ebben a nagyon közeli oktatásirányítási hatalomban. Ezzel nem azt állítom, hogy ez a rendszer feltétlenül rossz, de azt igen, hogy nem tartozik a demokrácia lényegéhez az, hogy települési képviselő-testületek döntsenek pedagógiai programról. Ezt nagyon határozottan állítom. Sőt, az sem tartozik a demokrácia lényegéhez, hogy egyáltalán oktatási kérdésekről helyi önkormányzatok döntsenek. Számos olyan, demokratikusnak tekinthető rendszer van, ahol ez nem így működik, mert tartományi hatáskör vagy állami hatáskör egy sor oktatási kérdés eldöntése.

Ez nem mond semmit arról, hogy melyik a jó megoldás, arról mond valamit, hogy több lehetséges megoldás van. Az Európai Unió huszonvalahány tagállama közül alig van teljesen azonos vagy egymáshoz hasonló rendszer, ráadásul, ahol van, ott éppen mindig mozognak valami felé: ahol centralizált rendszer van, mozognak a decentralizáció, ahol állami rendszer van, ott mozognak az önkormányzati irányba. Úgy értem, hogy ahol önkormányzati rendszer van, mozognak az állami rendszer erősítése irányába. Ezeket nyilván lehet és érdemes is

tanulmányozni. Nincs egyedül üdvözítő megoldás: konkrét helyzetre érdemes konkrét megfejtést találni. Én elég határozottan úgy látom - ezt a nézetemet nem különösebben titkolom -, hogy Magyarországon ebben az önkormányzati rendszerben az önkormányzati intézményfenntartás gyakorlata nem váltotta be azokat a nagy reményeket, amiket a rendszerváltás idején fűztek hozzá. Ennek a megváltoztatása nyilván számos megfontolást és további tanulmányt igényel, és nyilván számos más álláspont is elképzelhető ebben az ügyben az én álláspontom mellett. Ezeket meg kell fontolni, de egyelőre nem az iskolák államosításáról vagy centralizálásáról van szó, hanem arról, hogy legyen jelen legalább az állam mint szervező, mint intézményfenntartó ebben a rendszerben.

Ha nem fogadjuk el azt, hogy az önkormányzat és feltétlenül csak az önkormányzat képes tágabb értelemben működő állami intézményfenntartóként működni, akkor ebben a rendszerben van helye és szerepe az állami intézményfenntartásnak is. Hogy ez milyen mértékig centralizált, az jelentős mértékben praktikus kérdés. Hogy centralizált vagy decentralizált, ez egy komoly kérdés. Minden valószínűség szerint, különösen nagyobb létszámú intézmény esetében, jelentős mértékben decentralizálni kell a döntéshozatali folyamatokat. Elvileg nem elképzelhetetlen - ahogy a kerekasztal javaslata leírja például - egy, az önkormányzati rendszeren alapuló önkormányzati típusú, de elkülönült oktatásirányítási szervezet létrehozása, azonban ennek gátja az az önkormányzati szövetségek által képviselt határozott álláspont, amit ma is elmondtal, tudniillik, hogy ez az önkormányzatok ügye, helyi ügy, és ahhoz senkinek semmi köze. Ezt nyilván föl lehet így fogni, de én azt gondolom, létező demokratikus érdek az oktatási rendszer egységéhez fűződő érdek is, aminek a kikényszerítése kizárólag jogi eszközökön keresztül nem lehetséges.

Egy példa. Azt mondd, erős garanciák kellenek, hogy ebben a rendszerben ideológiailag semleges legyen az iskola. Ezzel egyetértek - de óvatosan megkérdezem: ma milyen garancia van arra, hogy az önkormányzati rendszerben az iskolák ideológiailag semlegesek? Mindannyian ismerünk számos tapasztalatot ennek kapcsán, ami nem ezt bizonyítja. *(Zaj. - Közbeszólások: Törvényi garancia! - Dr. Sáska Géza: Van egy kis különbség az állami...)*

ELNÖK: Egy pillanat! Államtitkár úr, befejezte?

ARATÓ GERGELY: Végül szeretnék visszatérni a finanszírozás kérdésére. Azt mondd, hogy ma az önkormányzati rendszerben több feladat van, mint amennyi finanszírozás. Ez mindaddig igaz, amíg a feladat terjedelmét maga az önkormányzat határozza meg, majd utána azt mondja, hogy egyébként ekkora az én feladatom, te pedig államként ezt nem finanszírozod meg. Minden alkalommal elhangzik, hogy mennyire kevés az állami normatíva, és mennyire kevés az a lehetőség, amivel az önkormányzatok iskolát finanszíroznak, majd, amikor megérkeznek az önkormányzati beszámolók, az derül ki, hogy hál'istennek, az önkormányzatok jelentős saját forrásokat tudnak mozgósítani intézményfenntartásra - ami, félreértés ne essék, így van rendjén, nincs ezzel probléma. Csak jelzem, hogy e források jelentős részét nem az önkormányzatok közvetlenül állítják elő, hanem szintén állami újraelosztásból kapják, éppen abból a célból, hogy módjuk legyen ebből közfeladataikat finanszírozni.

Elvileg nem kizárt - nem hogy nem kizárt, kimondottan kívánatos lenne szerintem - például egy olyan modell, amelyben az oktatás területén a közvetlen költségvetési finanszírozás aránya jóval magasabb, legfeljebb az a kérdés, hogy milyen átengedett állami bevételekről hajlandóak lemondani az önkormányzatok cserébe azért, hogy többet kapjanak a normatív finanszírozáson keresztül oktatási célokra. Még egyszer: állítom, ahogy az egyházak példája

mutatja, hogy az átlagos önkormányzati ráfordításból fenntarthatóak az intézmények - tudom, vannak az egyházi intézményeknek is problémái, de fenntarthatóak -, így azt gondolom, hogy állami intézményfenntartásban is fenntarthatóak, nagyjából abból az összegből, amit az önkormányzatok költenek.

Még egy dolgot szeretnék mondani. Azon kívül, hogy mennyi pénz van, az sem mindegy, hogy ez a pénz hogyan van elosztva. Ez a pénz ma valóban rosszul van elosztva az önkormányzati rendszerben, ebben egyetértünk, de szeretném jelezni, hogy az önkormányzatok minden alkalommal tiltakoznak, amikor az önkormányzatoknak vagy helyi feladatokra szánt források elosztásában erősödnek a kiegyenlítő mechanizmusok, mert azt mondják azok a gazdag önkormányzatok, akiknek jelentős befolyásuk van az önkormányzati szövetségekre, hogy ez tűrhetetlen, hogy az általuk megtermelt bevételt mondjuk Budapestről elvigyék Szabolcs megyébe - hogy a te példáról beszéljünk. Klebelsbergnek nem volt ilyen problémája, mert másmilyen volt az önkormányzati rendszer felépítése - mint ezt jól tudod.

ELNÖK: Még az önkormányzatok részéről két mondatot!

HELTAI MIKLÓS: Két mondat erejéig, a MÖSZ nevében. Voltaképpen ugyanezt mondta Sáska Géza kollégám, hogy semmiféle eszmecserétől el nem zárkozunk, de miniszter úr szavaiból is azt vettük ki, döntés előtt vagyunk, tehát semmiféle döntés nem történt, és nem is sürget bennünket az idő - ezt is miniszter úr mondta. Én tehát azt javaslom, hogy akár mi, akár a minisztérium - ez stílusos kérdés -, amikor azt mondja, hogy elképzelései szerint ez így lesz, majd mi is kérdezzük, hogy elképzeléseik szerint ez hogy lesz - nincs döntés, ha jól tudom. Stílus egy.

Stílus kettő: nagyon sajnálom, hogy a kolléganő már eltávozott, szíveskedjenek továbbítani. Egy új stílusú politikai kultúra akkor alakul majd ki, amikor nem ilyen kioktató hangnemben és az ülés rendjét megszakítva válaszolnak egy olyan felvetésre, amit esetleg nem éreznek igaznak. Kérem, szíveskedjenek továbbítani. Nem feladatom Kerpen kollégát megvédeni, de az ilyen kioktató hangnemet meglehetősen nehéz elviselni.

ELNÖK: A kormányzat kíván válaszolni?

ARATÓ GERGELY: Szerintem Géza akar még...

ELNÖK: A kormányzat kíván válaszolni?

ARATÓ GERGELY: Megvárom Sáska urat.

ELNÖK: Továbblépünk.

DR. SÁSKA GÉZA: Nem lehet?

ELNÖK: Nem, nem! A kisebbségi önkormányzatok következnek.

DR. SÁSKA GÉZA: Bocsánat, a kormányzati oldal párbeszédéről beszélt...

ELNÖK: Akkor ne ezt a formát válasszuk! Itt van egy ügyrend, amit Sáska Géza úr vezetésével fogadtunk el...

DR. SÁSKA GÉZA: Rendben van, megértem.

ELNÖK: Parancsolj!

DR. SCHÄFFER ISTVÁN: Tisztelt Közoktatás-politikai Tanács! Többek részéről is elhangzott, legutóbb államtitkár úrtól, hogy igazából azoktól a feladatoktól igyekeznek megszabadulni - legalábbis a jelenlegi gazdasági körülmények között - az önkormányzatok, amik vagy nem tartoznak közvetlenül a feladatkörébe, vagy perifériálisak. Sajnos, az a tapasztalatunk, hogy ennek a kisebbségi oktatás, illetve annak egyes formái és színvonala esik áldozatul. A magyar törvények azt mondják, akkor indítható kisebbségi oktatás, ha eléri a nyolc főt, tehát nyolc szülő egybehangzóan kéri. A magyarországi kisebbségek elhelyezkedése - pontosan a többségi nemzet akkori vezetőinek jóvoltából - nagyrészt olyan, hogy egykoron tiszta nemzetiségi falvakban most olyan húsz százaléknyi kisebbség él. Itt, miután ezek zömmel kistelepülések, nem éri el ezt a létszámot, de ha elérné, a kisebbségi oktatásnak akkor is az éppen csak annak csúfolt formáját vezetik be: ez a nyelvvoktató forma, mert a kétnyelvű oktatás nagyon drága, hiszen duplán kell kiképzett tanároknak lenniük, ha nem is személyében, legalább szakmában, hogy ezt meg tudják csinálni.

Szeretném azt mondani - és ez nagyon érdekes lesz -, hogy nagyon szép, nagyon jó kisebbségi törvénnyel rendelkező és példaként emlegetett Magyarország nagyon sok vonatkozásban nem állja ki az összehasonlítást a környező országok kisebbségi oktatásával. Rengeteg dolgot tudnék felsorolni, nagyon szívesen megvitatom - ismerem a román, a szlovák kisebbségi oktatás rendszerét, fajtáit, megbeszélhetnénk. Nálunk nem az a probléma, hogy hogyan van odáírva a tankönyvbe, hogy magyarul van, szlovákul vagy németül, hanem az, hogy nincs tankönyvünk. A többit meg szívesen megbeszélem akárkivel.

Ez után, mivel elhangzott az iskolabusz igénye is, bátorkodom megkérdezni, hogy az államnak van-e iskolaalapítási vagy -szervezési lehetősége, mert az egymás után lévő kis baranyai meg tolnai falvakból például össze tudná szedni a német gyerekeket iskolabusszal egy olyan iskolába, ahol a kétnyelvű oktatást tudja számukra biztosítani, és nem ezt a fajta, még nem is német szaktanárral történő németoktatást.

Most szeretném mondani, hogy mi nagyon szeretnénk ezt az állami iskolarendszert bevezetni, mert akkor van kin számon kérni. Amikor a szomszédomon kell számon kérni, aki magyar, hogy nekem kedvezzen vagy az öregek otthonának - ahogy itt elhangzott -, akkor nyilvánvaló, ha már kisebbségben vagyunk, a többség minket egyértelműen és mindig le fog szavazni.

Tehát ez lenne az egyik: lehet-e alapítani állami iskolát, fenntartani, iskolabusszal összehozni a gyerekeket ezekből a nyolc főt el nem érő, meg, ha kívánja a kétnyelvű oktatást, akkor oda.

Elhatároztam, hogy nem szólok róla, de mégis elmondom, mert most foglalkozom ilyennel: szegregált cigányiskolák most is vannak, és nagyon-nagyon ravaszan például nemcsak a keleti végeken, hanem Tolnában is. A következő módon alakulnak ki:

Ezek a falvak közel vannak egymáshoz: két-három-négy kilométerre. A helyi iskola fölveszi a szabad iskolaválasztás alapján a többi faluból a gyereket, hiszen van helye az iskolában - a nem cigány gyerekeket. Főként ott, ahol nincsenek cigányok, kialakulnak olyan iskolaközpontok, ahol megvan rendesen a létszám, mert a környező településekről föltöltik: a gyerekeket beviszik kocsival, busszal stb. A cigánygyerek nem ül föl a buszra, mert nincs rá

pénze, meg nincs ruhája. *(Közbeszólás: Föl se veszik az iskolába, ha jelentkezik.)* A falunak ott marad az iskolája, amibe csak cigánygyerekek fognak járni. Tudok egy-két ilyen mondani, ahol a lakosság arányaival nem megegyezően, a gyerekek kilencven százaléka cigány.

Azt még el is tudom képzelni, hogy ott olyan körülményeket alakítunk ki. De ha azt mondjuk, hogy az alsó négy osztály marad ott, mi lesz a felső négy osztállyal? Ezek a cigánygyerekek befejezik negyedikben? Nem. Ez a gyerek nem fog elmenni, nem köteles átvenni. Hol fognak ezeknek a gyerekeknek iskolát létrehozni?

Ez egy kicsit bonyolultabb annál, mint ahogyan elgondoljuk, és ráadásul teljesen legálisan, törvényesen csinálják. Nem kötnek együttműködési szerződést a szomszéd faluval, mert akkor köteles lenne fölvenni a cigánygyereket, de így, hogy nem köt, kimazsolázza a szomszéd falu gyerekeit, beiskolázza, és így megmaradnak ezek a góccok.

Tulajdonképpen megoldást kellene erre találni, és lehet, hogy valóban az állami iskolarendszer valamelyest tudna segíteni - megoldani biztosan nem tudja, de talán segíteni igen.

És van még egy. Én úgy gondolom, annak az erőltetése, hogy központilag megszabják, egyenlően kell elosztani az úgynevezett hátrányos helyzetű gyerekeket - de sajnos a cigány és a hátrányos helyzetű gyerek nem száz százalékban, de nagyrészt egybeesik.

Hogyha ezt így szétszórják, akkor gyakorlatilag senki nem kapja meg a neki való nevelési formát: sem az a gyerek, akinek az kéne, sem a másik.

Jó gyakorlatot is tudok: szuperül felszerelt iskolákba járnak ezek a gyerekek, odafigyelve, a legjobb pedagógusokkal, a legjobb eszközökkel. Már bocsánat, hogy én erről ennyit beszélek, de örökké esélyegyenlőségről van szó. Az esélyegyenlőséget komolyan kell gondolni, és rajtam kívül senkinél nem jelent meg, mert szinte irtózik mindenki attól a szótól, hogy cigány. Itt vannak, rettenetesen sokan vannak - olyan értelemben rettenetesen sokan, hogy nagy a megoldandó probléma. De ezt meg kell csinálni. Nem biztos, hogy ennek a megoldása ez, hiszen a többi nemzetiségi oktatás is - a sajátunkat mondom, a németet - szegregált oktatás. Én azért harcolok, hogy azt kapja meg, ami neki jár. Megkérdezték már a cigányokat erről, hogy akarják-e, vagy mást akarnak? Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Kormányzati oldal!

ARATÓ GERGELY: A végén fölnyílt egy másik vita, aminek én nagy örömmel állok elébe, és azt kell mondanom, számos ponton vitatkozom azzal, amit elmondtál, ugyanis más a helyzet a magyarországi kisebbségekkel - és ez a világon mindenütt így van -, amelyek egyébként kulturális szempontból, szociális háttérükben azonos vagy jobb helyzetben vannak, mint a többség. A magyarországi nemzetiségek, a jelentősebb létszámú nemzetiségek, a cigányság kivételével, ilyenek. És más a helyzet az olyan típusú nemzeti kisebbségekkel - a világon, nemcsak Magyarországon -, akik szociális, kulturális hátrányokkal küzdenek. De nem nyitnám most ki ezt a vitát, mert messze vezet. Érdekes ennek a külön, de egyenlő elvnek a különböző vitáit megnézni, és azt, hogy mondjuk Amerikában miért nem tekintik ezt az elvet negyven éve alkotmányosnak: nem véletlenül. Azért, mert egy ilyen módon szegregálódó iskolarendszer szükségszerűen gyengébb érdekérvényesítő pozícióban van.

Azt a kérdést érdemes fölteni, hogy miért szolgálja a cigánygyerek érdekét az, ha olyan iskolába jár, ahová én nem íratnám be a saját gyerekeimet. Az a példa, amit elmondasz erre a történetre - hogy visszatérjek az alapkérdésre - tipikusan azt mutatja, és számos ilyen példa van, hogy a korlátlan és párhuzamos kiegyenlítő mechanizmusok nélküli önkormányzati iskolafenntartás milyen módon hoz gyermekeket tömegesen méltánytalan helyzetbe.

Miután az önkormányzatok jelentős része egyébként valós kapcsolatban van a valódi problémákkal, én nem mondtam azt, amit te nekem tulajdonítottál az elején, hogy az önkormányzatok kizárólag a problémás iskolákat és a problémás diákokat akarják majd átadni az államnak. Szerencsére ennél jóval jobb tapasztalataim vannak: azt látom, hogy nagyon komoly érdeklődés van az önkormányzatok részéről ez iránt a dolog iránt - ezért mondtam egyébként az előbb azt, hogy ebben az ügyben nagy izgalommal várom majd azokat a vitákat, amiket az önkormányzati szövetségek széles körön belül folytatnak le erről a kérdéstről, és mondjuk arról, hogy a polgármesterek is úgy látják-e, hogy a helyi ügyek szempontjából az iskolafinanszírozás lehetősége olyan helyi lehetőség, amellyel ők mindenképpen élni akarnak. De, nem vitatva, hogy létezhet önkormányzati típusú megoldása is a problémának, azt állítom, hogy ez az út járhatatlan.

Visszatérve arra, amit mondtál: tipikusan a nemzetiségi feladatellátás olyan feladatellátás, ahol a helyi önkormányzat helyi érdekeltsége korlátozott, ezért ésszerű és logikus megoldás, hogy itt ne a helyi önkormányzat legyen a fenntartó. Azért azt óvatosan mondom - és nyilván te is tudsz erre példákat mondani, én is - ehhez persze egyfajta együttműködés szükséges magukkal a kisebbségi önkormányzatokkal - mind az országos, mind a helyi önkormányzatokkal - abban az ügyben, hogy akarjanak partnerek lenni olyan típusú megoldásokban, amik túlmutatnak az adott falu határain. Mindannyian gyűjtöttünk már erről tapasztalatokat, hogy nem mindig egyszerű ez, akkor sem, ha adott esetben egyébként nem az a probléma, hogy a helyben kisebbségben van a kisebbség. Ahol helyben többségben van a kisebbség, ott sem mindig az együttműködés az az irány, amit keresnek akár a helyi önkormányzatok, akár a kisebbségi önkormányzatok. De egyetértek, alapvetően vizsgálendő lehetőség és kérdés, hogy a kisebbségi oktatás jogát hogyan lehet a kisebbségi önkormányzat lehetőségeivel összhangba hozni. Erre sem megoldás önmagában az önkormányzati iskolafenntartás.

A nélkül, hogy belekeverednénk abba a vitába, hogy a határon túli magyarság vagy a magyar oktatás ügye és a magyarországi nemzetiségek ügye hogyan van párhuzamban, szeretném jelezni, hogy bár a magyarországi nemzetiségeknek valóban nem létezik minden intézménytípusra saját tankönyve, de létezik egy nagyon masszív program, amit nyilván te is ismersz, arra, hogy ez hogyan pótolható, és e mellett a magyarországi nemzeti kisebbségek korlátlanul használhatják az anyaországi tankönyveket - amire egyetlen határon túli magyar kisebbségnek sincs lehetősége.

ELNÖK: Köszönöm. A nem önkormányzati iskolafenntartók?

BRAUN JÓZSEF: Az iskolák államosítási törekvését ugyan nem támogatom, de hallatlanul örülök annak a diskurzusnak, amikor struktúráról, az egész közoktatási rendszer struktúrájáról beszélünk. Éppen ezért szeretném ebbe a gondolkodási menetbe beemelni, és szeretném, ha benne is maradna az a probléma, amit az alapítványi és magániskolák finanszírozása jelent. Jelenleg ez az iskolatípus az egyetlen, amelyik nem kap elégséges forrást a közösségi pénzekből. Az önkormányzati iskolák részben önkormányzati forrásból, részben a költségvetés átengedett forrásaiból kiegészítik - ez 230 ezer forint plusz támogatás -, az egyházi fenntartású iskolák megkapják nagyjából ugyanezt a nagyságú kiegészítő támogatást, a nem állami, nem önkormányzati iskolák nem kapják meg. Abban az esetben, ha megjelenik az állam intézményfenntartóként, akkor nyilván ezek az intézmények is meg fogják kapni ezt a kiegészítő támogatást - miniszter úr rögzítette is, hogy ez így van. Ebben a pillanatban, azt hiszem, megszűnik az az aggály, ami eddig a legfontosabb ellenérv volt az alapítványi és magániskolák kiegészítő támogatása iránt: hogy akkor az önkormányzatoktól nagyon sokan kezdenék el

alapítványi formában működtetni az intézményeket, merthogy akkor ezt a kiegészítő forrást megkapnák központilag.

Ugyanez a politikai magatartás jelenik meg abban is, amit Bajzák nővér említett, hogy nem tudnak átvenni most önkormányzati iskolákat azért, mert a településnek négy évig ezt a kiegészítő támogatást be kellene fizetni a költségvetésbe.

Ha esélyegyenlőségről, hátránykompenzációról beszélünk, akkor szüntessük meg az intézményfenntartók közötti esélyegyenlőtlenséget is. Ezt szeretném javasolni, különös tekintettel arra, hogy az alapítványi és magániskolák jelentős hányada felvállaltan foglalkozik a hátrányos helyzetű diákokkal.

ELNÖK: Kormányzati oldal!

ARATÓ GERGELY: Rövid megjegyzést szeretnék hozzátenni - egyébként ez általánosságban is érvényes, meg önkormányzati oldalon is. Mindig az a kérdés, hogyha egy közfeladat ellátásáról van szó, milyen arányban állnak egymással a kötelezettségek, a feladat átvállalása és az ehhez járó támogatás. Ha az alapítványi intézmények alapítása szabad - márpedig Magyarországon szabad -, bármilyen célra, bármilyen módon alapítható alapítványi és magánintézmény, akkor ez azt is jelenti, hogy az állami finanszírozás ehhez nem korlátlanul jár, hanem addig a mértékig, ahogy az az intézmény közfeladatát vállal át. Közfeladatot átvállalhat önkormányzattól - akkor az önkormányzat köt vele közoktatási megállapodást -, és létezhetnek olyan közfeladatok, amelyek nem jelennek meg önkormányzati szinten, bizonyos értelemben itt jelenik meg először az állami feladatvállalás- ebben az esetben az állam köt közoktatási megállapodást ennek a feladatnak az átvállalására. Hogy a közoktatási megállapodásokban rögzített összegek elégségesek-e, ez egy jogosan föltehető kérdés. Biztos tudod, hogy erre pályázatot írt ki a minisztérium, és pályázat alapján választotta ki. Hogy ez a pályázat jó volt-e, kellően normatív volt-e és egyértelműen lefedett-e minden feladatot, ez kérdés, elismerem, de a rendszer logikája minden esetben az, hogy ha itt egy állami feladat ellátásáról van szó, akkor az állam addig a mértékig fizeti, ameddig valóban feladatátvállalás történik.

Ez vonatkozik az önkormányzati feladatellátásra is. Ha az önkormányzatok szabadon szervezik oktatási rendszerüket, ha az önkormányzatok szabadon állapítanak meg egy sor ügyet a saját intézményeik kapcsán - költségvetést és minden egyebet -, akkor ebből logikusan következik az is, hogy akkor az állam nem fogja addig a mértékig száz százalékban finanszírozni a feladatellátást közvetlen támogatással, amilyen mértékig ez történik, hiszen ez pillanatokon belül finanszírozhatatlan helyzetet alakít ki. Ennek éppen Géza a nagy tudója és többszöri leírója.

ELNÖK: Köszönöm. Véget ért a második kör. Harmadik körre van-e igény?

ARATÓ GERGELY: De itt már kétpercre van lehetőség az ügyrend szerint. Az ügyrend 43. pontjára szeretném felhívni a figyelmet.

ELNÖK: Úgy érzek, hogy egy-két harmadik körös hozzászólásra van idő. Kérem, hogy nagy önmérséklettel, nagyon röviden tegyétek ezt meg, a sorrend szerint.

KESZEI SÁNDOR: Egy ügyrendi kérdést szabad fölteni?

ELNÖK: Már nem ügyrend szerint haladunk így sem.

KESZEI SÁNDOR: De azért megkérdezem. Kívánja-e az elnök úr megszavaztatni?

ELNÖK: Ha érkezik határozati javaslat, akkor megszavaztatom.

KESZEI SÁNDOR: Hogy támogatja, nem támogatja - vagy csak véleményeztük?

ELNÖK: A szakszervezeti oldal?

KERPEN GÁBOR: Most nem oldalként, hanem megszólítottként egy-két dolgot el kellene mondanom. Azt gondolom, hogy ha a kormányzati oldal egy-két kérdésre még nem tud válaszolni, mert nincs abban a helyzetben, nincs annyira kimunkálva ez az anyag, attól még nem kellene sértegetni a hozzászólókat. Ha nem tud válaszolni a kormányzati oldal arra, hogy vajon van-e terv egy átlagos osztálylétszámmra, akkor sem kellene. Ez az egyik.

A másik, hogy én azt gondolom, jogos fölvetés, egyforma partnerséget várunk el egymástól mindkét oldalról. Többször hallottuk a miniszter úrtól, hogy már több hónapja készül ez az anyag, ehhez képest szájból fülbe történik az informálás onnan ide, meg általában innen oda is. Azt gondolom, hogy ha ez több hónapos előkészítés után van, akkor már lennének olyan anyagokat, amiket alaposabban meg lehetne tárgyalni.

A másik - elnézést a kiegészítésért -, hogy nem szóltunk például a nem pedagógus kollégákról sem, az ő munkaügyi státuszukról. Azt gondolom, megérne egy-két szót, hogy vajon a kormány mit tervez, ha már van abban a stádiumban ez a terv, hogy az állami fenntartású intézményekben a nem pedagógus, de pedagógus munkát közvetlenül segítő - ha egyáltalán lesz ilyen - kolléga milyen munkaügyi státuszban lesz.

Ha az alapszabvány növekszik, akkor az önkormányzatok általában a saját forrásukat csökkentik a közoktatás támogatásában, de ugyanezt hallottuk főtanácsadó asszonytól is. Valószínűleg félreértettem, de én úgy értettem, hogy ha meg tud állapodni egy önkormányzat meg az állam az intézmény fenntartásában, és ez egy gazdagabb önkormányzat, mint mondjuk a legszegényebb, akkor kevesebb lesz az állami közvetlen forrás az államilag fenntartott intézményhez, és az önkormányzat tegyen bele még. Ez ugyanaz a történet.

Én azt gondolom, nagyon nehéz ebben a pillanatban azt mondani, hogy ez a rendszer, ez a tervezett rendszer meg tudja valósítani a jelenlegi kimunkált állapotában azt a célt, amit el kíván érni. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm. A kormányzati oldal kíván szólni? *(Nem.)* Jelzem, hogy a határozatképességünket elvesztettük már, nem is tudunk határozatot elfogadni - tehát esetleg mellőzni lehetne, ha ilyen javaslat van.

Szülői oldal?

KESZEI SÁNDOR: Feltételezhető, hogy a szülői oldal tudja, mi az, hogy a közoktatás ingyenessége, és szintén nincs szükségünk semmiféle kioktatásra vagy történelmi magyarázatra. A közoktatási törvényben ez le van írva: az alapszolgáltatás és a szakmai feladatok, amibe beletartozik a térítési díj és a tandíj. Mi nem gondolkodunk teljesen ingyenesben, pontosan tudjuk, hogy mi az ingyenes közoktatás.

A másik, hogy négy órán keresztül mi is hallgattunk sok mindent, nagyon komoly vitát, sokat tanultunk belőle, de valamit még egyszer el kell mondanom: az oktatási rendszer, az

iskolarendszer lényegében a szülők támogatására létesül. Nem hallok egy szót sem arról, hogy ez mit jelent. Azt jelenti, hogy a nevelést kívánjuk, azt kívánjuk, hogy támogassanak bennünket a nevelésben. Nemzetközi tapasztalatok alapján próbáljuk mondani, és nekem az a véleményem, hogy az oktatásirányításnak vagy az oktatási minisztériumnak nincs szülőpolitikája. Ez a rész valami módon kimaradt a rendszerből. Ez volt a reakcióm arra, hogy a szülők nem értenek a szakmához.

A másik dolog az ellenőrzés, ami nem merült föl. Lesz egy országos pedagógiai szakmai szolgáltató vagy szakmai szervezet, és az nyilván el fog végezni bizonyos ellenőrzési feladatokat, belső ellenőrzéseket, és ennek ez lesz a funkciója. De az állami iskolák esetében maga az állam fogja saját magát ellenőrizni?

A mi kérdésünk és fölvetésünk, hogy tervezi-e az oktatási kormányzat az államtól független mérési, értékelési és egyéb ellenőrzési funkciót, mert ezt az Oktatási Hivatal nem fogja tudni teljesíteni. Akkor éreznénk magunkat biztonságban.

ELNÖK: Értjük a kérdést. Kormányzati oldal!

ARATÓ GERGELY: Ennél természetesen bonyolultabb a válasz. Erről beszélt főtanácsadó asszony is, hogy nem szabad összekeverni két vagy háromfajta ellenőrzési funkciót, ami létezik a rendszerben. Egyrészt létezik független jogi ellenőrzés, amit az Oktatási Hivatal lát el. Másrészt létezik fenntartói típusú ellenőrzés, amelyet vagy ellát a fenntartó, vagy nem. Ezt az adott rendszerben egységes szolgáltató látja el. Harmadszor létezik független mérés, ami jó esetben méri a szakmai színvonalat. Ez ugyanúgy vonatkozik az állami intézményekre is.

KESZEI SÁNDOR: De mi függetlenre gondolunk, az államtól függetlenre!

ELNÖK: Köszönöm szépen. Súgtak nekünk, hogy a hét oldal megvan, de tizenöt fő kell a határozatképességhez, és kevesebben vagyunk. Úgy tűnik, hogy utolsó hozzászólóként, illetve utolsóelőttiként...

DR. SÁSKA GÉZA: Államtitkár úr hivatkozott az oktatási kerekasztal anyagaira. Szeretném megemlíteni, hogy a kerekasztalból hiányzott az önkormányzati oldal. Több ízben jeleztük (*Keszei Sándor: A szülői oldal is!*), hogy az önkormányzat szeretne benne lenni, ám nyilván szakma szempontokból nincs helye, tehát hivatkozni kell arra, hogy ők az önkormányzati szempontot nagyon jól kezelik. Államtitkár úr is tudja, hogy két-három évvel ezelőtt - ha nem régebben - próbálkoztunk egy reformmal a kötelező közfeladatok szétosztására, de ez elsikkadt. Most pedig bizonyára tudja államtitkár úr, hogy köztársasági elnök úr is egy újabb reformon fáradozik a Bölcsék Tanácsának keretei között. Reformokban jól állunk tehát. Csak az a kérdés, hogy minek van súlya.

Néhány mondatot szeretnék, ami súlyos politikai kérdés.

Az állam és az egyház viszonya az egyik, elválasztása vagy közeledése, vagyis hogy az állami kötelező közszolgáltatást, világnézetileg semleges iskolát át lehet-e adni az egyházaknak. Kajtárné említette, hogy az önkormányzat eldöntheti, melyiknek akarja adni. Nincs ennek iránya, hogy az állam...

A következő: világossá szeretném tenni, hogy a központi költségvetésből száz százalékban finanszírozott iskolák száma körülbelül 5-600, amit száz százalékban finanszíroznak, tehát a működési költségét valamilyen technikával. Ezek között sincs meg az esélyegyenlőség,

irgalmatlanul nagy különbségek vannak természetesen, következésképpen a központi finanszírozás nem garanciája az esélyek egyenlőségének.

A következő: az állami ideológiai kontroll, de bezzeg mi van az iskolában.. Sokkal nagyobb veszélyét látjuk, hogyha valami szakmailag kizárólagosan jó eszköz, vagy gondolati rendszer, vagy történelemfelfogás bevezetése történik, mint hogyha egy-egy iskolában az oktatási törvény szerint saját véleményét, de kötelezővé nem tehető szólnézetet vall egy pedagógus. Ez utóbbit rendkívül aggályosnak látjuk, és vannak példák, amelyekben olyan pedagógusok vannak, akik olyanokat állítanak osztályteremben, amivel szemben az igazgató tehetetlen. Javasoljuk az igazgató hatáskörének megerősítését e tekintetben, hogy ilyen világnézeti szélsőségek ne tudjanak megjelenni, pláne olyan garanciát, hogy az igazgató ne lehessen ilyen.

Ami a pedagógiai programot illeti és a szakszerűséget, az államtitkár úr bizonyára tudja, hogy van egy pedagógus-érdekérvényesítési grádiens, amelyik a kisebb településektől a nagyobbak felé csökken. A kistépülések önkormányzati testületei orvosokból, pedagógusokból állnak, akik hivatalból ismerik a pedagógiai programokat, másfelől szeretném felhívni a közoktatási törvény ide vágó passzusára, ami így szól, negatívan fogalmazva, hogy az iskolafenntartó önkormányzat akkor tagadhatja meg a pedagógiai program elfogadását, ha jogszabályt sért. A jogszabályok között pedig az értelmező rendelkezések szerint nincs benne az önkormányzati rendelet. Csak olyan jogszabályt sért, amit kormányzat hozott. A másik ok pedig az, hogyha nem finanszírozható.

A másik egy fontos dolog, és önkormányzati lobbitevékenységem komoly kudarcainak egyike - csak ez van, de ez különösen emlékezetes -, hogy az önkormányzatoknak tilos koordinálniuk ugyanolyan pedagógiai célt követő iskolák pedagógiai programját. Lehetetlen megteremteni. *(Miklósi László: Miért?)* Nem lehet! Nem lehet összevetni iskolák között, csak egy-egy iskolára vonatkozik.

Szeretném felhívni az államtitkár úr figyelmét, hogy ebben a rendszerben, ha minden iskola olyan pedagógiai programmal működik, amilyennel akar, az átjárhatóság száz százalék - mindenütt újra kell kezdeni, nincsen közös mozzanat, csak a kompetenciák szintjén természetesen. Hogyha összeveti államtitkár úr a szakképző iskolákkal, ahol van kötött tanterv, hogy ott mekkora az átjárhatóság, akkor ez az, amit itt választani tetszik.

Az esélyegyenlőségnek azt a felfogását, annak a belátását, hogy a társadalom szabdalt, és azt a politikát támogatjuk, amelyben az állam - ebben az esetben a központ - a közoktatási rendszer korai szakaszában olyan magatartást vesz föl, hogy mindenkinek ugyanazt juttatja. Nem azt jelenti, hogy az eredményét tudjuk: ugyanazt juttatja, merthogy ezáltal megteremti az esélyek egyenlőségét. Az a komoly politikai kérdés, hogy miután ma már nem valljuk azt a társadalmat építeni, ahol mindenki egyenlő, a különbözőség formálisan és politikailag, szakmailag kezelhető módon milyen szinten és hol jelenik meg. Ebben szeretnénk partnerek lenni.

Végezetül azt mondanánk, hogy önkormányzati szempontból - elfogadva, hogy mély decentralizáció történt, és az iskolák szakmai autonómiája a lokális érdekek miatt növeli az esélyek kezelhetetlen különbségét - a hatáskör, illetve az ellátási koncentráció növekedését támogatjuk, de ez a koncentrációnövekedés nem az állami rendszer létrejöttét jelenti, hanem a térségi, regionális szintek megerősítését.

ELNÖK: Kormányzati oldal!

ARATÓ GERGELY: Nem bocsátkoznék önisméltásba. Két vagy három dologra utalnék csupán.

Az első dolog éppen az a beszélgetéssorozat, amit te is említettél. Ennek az volt a legfontosabb tanulsága, hogy a létező alkotmányos keretek között nem lehet ésszerűsíteni az önkormányzatok és a tantestületek közötti hatásköri megosztást. Leginkább erről beszéltünk. Pillanatok alatt abba ütköztünk bele ott is, hogy az önkormányzat - egyébként joggal - olyan típusú önállósággal rendelkezik, amit például a szakmai önállóság sem korlátozhat.

Ennek tipikus példája az - másodszor -, amit említettél egy mellékmondatban - erről tudnánk szakpolitikai vitát folytatni, hogy kell vagy nem kell olyan törvény, ami a szélsőséget kizárja. Lehet, hogy erről Gábor mást mondana vagy a szakszervezetek, mint Laci, de mindenesetre ez egy létező vita lenne. Ma ez a vita nem létező vita az önkormányzati iskolafenntartásban, mert az önkormányzat azt nevezi ki iskolaigazgatónak, akit ő akar, és a törvényes feltételeknek megfelel - de ezek a törvényes feltételek alkotmányosan csak rendkívül minimálisan korlátozhatják az önkormányzat döntési szabadságát, hasonlóképpen az iskolaigazgató döntési szabadsága is pillanatokon belül az önkormányzat fenntartói szabadságába ütközik bele. Nagyon óvatosan mondom azt - azért vagyok nagyon óvatos, mert nincs a fejemben a törvény -, hogy a pedagógiai program elfogadása és az intézmények tételes költségvetésének meghatározása vagy az intézményvezetői kinevezés rendkívül erős hatalmat biztosít az önkormányzatok egyedi döntéseinek pedagógiai szakkérdésekben is, függetlenül attól, hogy ez-e a jogi konstrukció vagy nem.

Végül azt szeretném mondani, hogy létező iránya lenne a regionális, térségi együttműködés megerősítése az intézményfenntartás ésszerűbb rendszerének, azonban ehhez kétharmados törvények - egészen szélsőséges formájában az alkotmány - módosítása szükséges. Ugyanúgy kifelé vezet az általatok képviselt „a helyi ügyeket helyben a helyi önkormányzat intézze” logikából, mint az állami intézményfenntartás. Sok szempontból határozottabban kivezet ebből a rendszerből.

ELNÖK: Köszönöm. Nem önkormányzati iskolafenntartók?

DR. SÁSKA GÉZA: Még egyetlen mondatot, hogy ne legyen negyedik kör...

ARATÓ GERGELY: Nekem el kell mennem.

DR. SÁSKA GÉZA: Épp azért. Egyetlen mondatot hadd fűzzek hozzá. Mi a garancia, hogy azok a vádak, amikkel az önkormányzatokat illetik, minisztériumi szinten nem következnek be.

ARATÓ GERGELY: De ezt a kérdést én fordítva tettem föl? Azt mondtad, hogy az önkormányzati iskolafenntartás a mosoly országa, akár a szakmai önállóság, akár az ideológiai semlegesség szempontjából, bezzeg az állam, az majd... Garancia nincs rá, azonban az állami intézményfenntartó döntései fölött jóval egyértelműbb és világosabb jogi, szakpolitikai kontroll érvényesíthető, mint az önkormányzati döntések fölött. *(Közbeszólások. - Zaj.)*

ELNÖK: Köszönjük ezt az egy mondatot is. A nem önkormányzati iskolafenntartók is hadd mondják el, amit szeretnének!

BRAUN JÓZSEF: Államtitkár úr hivatkozott a közfeladat ellátására. Közfeladat ellátására a minisztérium külön megállapodásokat köthet. Én azt gondolom, ha a diskurzust innen

indítanánk, hogy mi számít közfeladat-ellátásnak, közelebb juthatnánk a megoldáshoz is. Az, hogy az egyházi iskolák megkapják a kiegészítő támogatást, azt jelenti, hogy közfeladatnak tekinti az állam azt a részt is, amit a kiegészítő normatívával finanszíroz.

ARATÓ GERGELY: Bocsánat, természetesen ez megint egy harmadik vita, de ez így van, tekintettel az Alkotmánybíróságnak azokra a döntéseire, amelyek önmagában az egyházi iskolába való járást alkotmányos jognak tekintik. Önmagában az iskola egyházi minőségéből levezetik azt, hogy számukra a teljes finanszírozást biztosítani kell - de ez megint egy másik vita tárgya lehet. Itt sok mindent érintettünk ebben az ügyben. Ha mondhatok egy ilyen zárómondatot... - bocsánat, nem adott szót elnök úr!

ELNÖK: Nagyon-nagyon köszönjük! A kormányzati oldalnál a szó.

ARATÓ GERGELY: Ha már így véletlenül hozzám került a szó, azzal fejezem be a mondatot, hogy egy szempontból ez a beszélgetés sokfajta tanulságot hordoz, és óhatatlanul - ne bántódjatok meg érte - volt egy-két olyan észrevétel, amit magamra is vehetek. Nyilván ebben az ügyben én is próbálom azokat a csomópontokat megragadni, ahol érdemi vita van, és nem udvariaskodva azt mondani, hogy ez is jó, meg az is jó. Egy sor olyan szempont fölmerült, amit nagyon komolyan végig kell nézni, akár onnantól, amit Géza mond az önkormányzatok általános feladatellátásáról, akár egy sor olyan kérdésben, amit Gábor mond az ügyben, hogy mi van például a nem pedagógus közalkalmazottakkal. Nyilván logikusan az van velük, ami eddig: ha közszolgálati dolgozó, közalkalmazott marad - mondhatom úgy is, hogy addig marad közalkalmazott, amíg a többi iskolában dolgozó nem pedagógus közalkalmazott közalkalmazott marad. Nincsenek eltérő szabályok ezen a területen.

De nem akarom ezeket végigvenni, mert nyilván végig kell bogarászni. Egy csomó kérdés merül föl, hogy ez az átvétel-átadás milyen természetű. Akik már végigcsináltak fenntartóváltást, tudják, hogy nem izgalom nélküli történet. Vagy éppen a szülői oldal felvetései között - most a praktikus ügyeken meg az elvi típusú ügyeken túl, hogy van-e a minisztériumnak szülőpolitikája és mi is az pontosan, vagy hogy tulajdonképpen a gyerek vagy a szülő kedvéért működtetjük a közoktatást - mégis van ebben a dologban egy olyan típusú megközelítés is, ami arról szól, hogy ebben a rendszerben azok a jogok, amiket ma a diákok és a szülők élveznek, hogyan vihetők pontosan tovább. Erre nincs kitalálva. Nyilván nagyjából úgy, ahogy eddig - vagy még úgyabbul, már bocsánat, hogy ilyen pontatlanul fogalmazok -, de azért ezeket végig kell követni, hogy milyen sztenderdjei vannak ennek a történetnek.

Biztosan kritikus ügy, alapvetően kritikus ügy, hogy melyik intézményt veszi át az állam, milyen feltételekkel és milyen garanciákkal, és biztosan kritikus ügy, hogy ezek az intézmények milyen finanszírozást kapnak, honnan és milyen módon, biztosan kritikus ügy, hogy ezeknek az intézményeknek az irányítása és szervezése pontosan hol, milyen rendszerben és milyen módon történik, és biztosan kritikus ügy - bevallom engem ez foglalkoztat ebben az ügyben leginkább -, hogy hogyan épül össze rendszerként a dolog, tehát hogy van, amikor száz iskola van. Persze, tudom mondani, hogy a mostani száz nem az a száz, a mostani száz mind valami különleges logikán kerül be a rendszerbe, épp ezért különleges is, de hogy egyébként ez a száz mitől más száz, és hogy egyébként amikor még csak száz, akkor mi van a többivel, és amikor meg már esetleg - mert volt korábban ilyen nyilatkozat - egyszer lesz a fele az oktatási rendszernek, akkor mi van a másik felével, és hogyan épül össze ez a dolog rendszerszerűen. Hogyan lehet elérni, hogy odakerüljön az az állami feladat, ami nem nagyon oldható meg másképp - például jó kérdés

a nemzetiségi történet -, és mi történik azzal az iskolával, ahonnan állami pénzen elvittük a nemzetiségi gyereket, és megint csak hatan maradtak az osztályban? Ezt megint csak azért mondtam, mert ez a nemzetiségi szál most erős volt, de tudnék száz ilyen példát mondani.

Ezek például mind olyan ügyek, amiket ilyen-olyan módon érintettünk. Kérdés, amit többen feszegettek, hogy akkor ez most azt jelenti-e, hogy a miniszter személyesen fogja megmondani, hogy ki nyerte meg a mohácsi csatát, vagy helyes volt-e lelőni Ságvárit vagy nem. Ezek mind olyan ügyek, amikkel nyilván kell foglalkozni, és érdemes végigmatekozni őket. Ez az előttünk álló feladat. Azért van ez a mostani kör, hogy világosan lássuk ezeket a kérdéseket és adott esetben az aggodalmakat is. Szerintem ehhez abszolút hozzájárult a mai beszélgetés.

ELNÖK: Ez egy nagyon jó végpont volt, az ülést befejeztük. Szerencsés napot kívánok!

(Az ülés végének időpontja: 14 óra 18 perc)